Via fora!!

EXEMPLAR DE PROMOCIÓ

25

enllaç

Any 7
Volum III
Hivern del 1990

ENLLAÇ som una associació cultural amb més de 17 anys de vida i que ens plantegem els objectius següents:
1er)- Proposar i impulsar la relació entre col.lectius i sectors socials que malden per un canvi sòcio-cultural (de mentalitat, econòmic, polític,...) que faci avançar en l'alliberament de les persones i dels pobles, basada en l'intercanvi d'informació, el debat ideològic i l'ajut mutu en accions concretes.
2on)- Promoure i potenciar un procés educacional entre la gent culturalment activa, per tal d'adquirir una visió global de la realitat i dels canvis de volem dur a terme.
3er)- Potenciar i difondre la presència ideològica tant a nivell nacional com internacional que, a modus de catalitzador d'idees alienes i pròpies, en faci augmentar la velocitat de distribució.
Com podeu observar, **VIA FORA!** és un recurs essencial dins del nostre projecte. A més, disposem d'una casa construïda en camps de treball internacionals (**el Centre Permanent de Cultura Popular** del Turó dels Pujols, comarca de l'Alt Penedès) i que està configurat com a centre de documentació i de treball. Com a centre de documentació, consta d'una biblioteca especialitzada en cultura popular i dinamització cultural, i d'una hemeroteca amb revistes nacionals, estatals i internacionals, especialitzades en moviments alternatius. Com a centre de treball, organitzem i acollim trobades de gent culturalment activa que permetin la reflexió, la discussió, l'intercanvi d'experiències i l'elaboració de projectes d'acció, encaminades totes a dinamitzar el nostre entorn i a trobar camins d'alliberament personal i col.lectiu.

ENLLAÇ is a cultural association which has been existing for over 17 years. Our main objectives are the following:
1st)- To propose and put forward a relationship between the organised groups and the social sectors that struggle for a social-cultural change (in mentality, in economy, in politics,...) thus allowing an advance in the liberation of individuals and peoples; this is based on exchange of information, ideological debates and mutual help in specific actions.
2nd)- To promote and strengthen an educational process among culturally active people, so that a general view of reality and of the changes we wish to attain may be reached.
3rd)- To strengthen and spread out an ideological presence -at a national level as well as at an international level- that, by giving a boost to both our own ideas and those of others, may increase distribution of these ideas.
As you can see, **VIA FORA!** is an essential resort within our project. Furthemore, we have a house built by international work camps (**the Popular Culture Permanent Centre**, at Turó dels Pujols, in the Alt Penedès county), which is established as a document and work centre. As a document centre, it consists of a library specialised in popular culture and cultural dynamics, and a review library with national, state and international reviews and magazines specialised in alternative movements. As a work centre, we organize and host meetings of culturally active people, thus allowing meditation, discussion, exchange of experiences and the preparation of action projects, all directed to urge the awareness of the people surrounding us, and to the encounter of methods of individual and group liberation.

ENLLAÇ estas kultura asocio kiu fondiĝis antaŭd 17 jaroj kun jenaj celoj:
1e)- Proponi kaj akceli la rilatojn inter sociaj kolektivoj kaj sektoroj kiuj strebas por socikultura ŝanĝo (mensa, ekonomia, politika,...) kiu antaŭeniru por la liberigo de la homoj kaj de la popoloj, surbaze de informadŝanĝo, ideologia debato kaj reciproka helpo en konkretaj egadoj.
2e)- Promocii kaj potencigi edukan procezon inter la homoj kulture aktivaj, laŭcele akiri totalan komprenon de la realo kaj de la sangoj kiujn ni celas.
3e)- Potencigi kaj disvastigi la ideologian intereson ja nacia kaj internacia niveloj kiu, kvazaŭ katalizilo de propraj kaj aliulaj ideoj, pligrandigu ĝian distribuan rapidecon.
Kiel konstateble, **VIA FORA!** estas esenca rimedo en nia projekto. Krome, ni posedas domon, kiun konstruis internaciaj laborbrigadoj (**la Konstanta Centro de Populara Kulturo** en el Turó dels Pujols ĉe la komarko Alt Penedès) kiu utilas kiel centro de dokumentaro kaj laboro. Kiel dokumentejo, ĝi havas specialigitan bibliotekon pri populara kulturo kaj kultura aktivigo kaj de revueteko kun revuoj enlandaj, ŝtataj kaj internaciaj specialigitaj pri altrenativaj movadoj. Kiel laborcentro ni organizas renkontiĝojn de homoj kulture aktivaj kiuj permesu la pripensadon, la diskutadon, la interŝanĝon de spertoj kaj la prilaboradon de agadprojektoj, ĉiuj celantaj aktivigi nian ĉirkaŭaĵon kaj trovi vojojn de persona kaj kolektiva liberigo.

LA MALA CONSCIÈNCIA

Vivim en uns anys problablement decisius quant a la integració europea i mundial. El conseqüent augment en la interrelació ètnica i cultural pot dur aspectes positius (major intercanvi, enriquiment i síntesi culturals) i negatius (suplantacions culturals, discriminacions ètniques,...). Aquest procés de canvi afecta també idees i conceptes. Un d'ells, motiu d'aquest editorial i prou actual pels fets ocorreguts recentment al Maresme i ampliats esperpènticament a Madrid, és el concepte d'estranger. La notícia de referència, a modus *d'exempli lul.lià*, ens situarà el tema:

Hi hagué una vegada qui considerà oficialment i pública estrangers els estrangers i aquests s'indignaren i els indígenes companys de l'insolent l'anatemitzaren i correren a treure les puces als ofesos.

Podem deduir d'aquest *exempli* que ser estranger és un vici lleig?, és un mal hàbit?, és una plaga d'Egipte?, és un insult vergonyós?, es contagia?. Si, aclaparats, confiem els nostres dubtes al diccionari, ens dirà que és estranger o estrangera qui és d'un altre país. D'un altre país que el nostre, és clar. I ja tenim que estranger és un concepte relatiu, en funció de la referència (el país en qüestió) que es prengui en cada moment. Així, jo sóc indígena respecte al meu país, i alhora estranger respecte a tots els altres països del món, que déu n'hi do. Arribats en aquest punt, cal advertir que ser d'un lloc no només és dret de naixement sinó, sobretot, de decisió personal, de vinculació i compromís amb el país amb el qual cadascú se sent partícep.

Tot això fóra molt clar si el mot en qüestió no estigués carregat de connotacions, com ara:

a)- la de ser diferent, idea que acostuma a generar inseguretat.

b)- la de tenir una cultura mal considerada inferior, tot i que recentment a vegades han sofert un procés d'aculturació.

c)- la de considerar que *venen a trere'ns la feina.*

Tanmateix, i sent conscients d'aquests deliris, hem de trobar-nos malament i incòmodes o d'automarginar-nos fora del nostre país pel fet de ser i sentir-nos estrangers? Quines espectatives tenim respecte a l'actitud dels indígenes envers nosaltres? No és la mateixa que tenim envers els estrangers a casa nostra?

La valoració de les persones no pot partir de la classificació relativa estrangers/indígenes, sinó de les actituds que cadascuna prengui envers el país on viu. Així, no pot ser igualment considerada la persona que adopti una actitud prepotent, d'escarni o de despreci que la que n'adopti una de respecte, acceptació i compromís, tant si són estrangeres com si no ho son. Què els passa, doncs, als protagonistes de l'*exempli*?. Per què s'ha esvalotat el galliner?

Per esbrinar-ho, cal considerar un nou element distorsionador: l'existència d'un estat. Un estat que crea un altre concepte d'estranger, tot farcint encara més de connotacions aquest mot i donant i treient aquest títol artificiosament, passant pel damunt dels països i de les nacions que sotmet fins al punt de donar-se el cas que sovint els indígenes poden arribar a considerar-se estrangers en el propi país.

És així com els estrangers provinents de l'estat en qüestió (i ja sabem que un objectiu essencial de l'estat és nacionalitzar-se) no accepten la diferència ni adopten la qualitat d'indígena. A més, és neguen a considerar-se com a tals i s'ofenen de la sola insinuació, tot descobrint així llur actitud discriminatòria envers els estrangers. Finalment, no és menys decisiu el fet que acceptar-se com a estrangers que són els podria dur a qüestionar-se l'existència de l'estat del qual se senten orgullosos representants i defensors, i això ja fóra excessiu...

Reprenent l'*exempli* de referència, doncs, en aquesta mala consciència de considerar-se estrangers i en la de témer que aquests se sentit ofesos en considerar-los-hi, podem descobrir per què les gallines tenen el cul tan encongit.

NORD / SUD: UN CONTRAST DE DESIGUALTAT

Joaquim Novella

Ens trobem davant d'una estructura econòmica internacional marcada per un fort grau de desigualtat, entre un Nord desenvolupat i dominant i un Sud depenent i amb baixos nivells de vida.

Mentre que el Nord, que comprèn una quarta part de la humanitat, concentra la major riquesa del planeta, viu en una societat de malbaratament generalitzat de recursos i té la preeminència econòmica i política, el Sud, on viu la major part de la humanitat, es troba històricament dominat i sotmès a una situació de fam i de pobresa.

D'altra banda Nord i Sud són el producte d'una interrelació històrica que, per a molts països del Tercer Món, té tres, quatre o més segles d'història.

L'economia internacional es troba interrelacionada des de fa centenars d'anys amb una progressiva interdependència, podent parlar actualment d'una economia a escala mundial. Tanmateix aquesta interrelació econòmica internacional no es fonamenta en la igualtat i la cooperació entre nacions, sinó que s'ha caracteritzat històricament pel domini polític i econòmic que els països capitalistes desenvolupats del Nord han tingut sobre el Tercer Món.

La dominació històrica, colonialisme-imperialisme, és una de les causes principals de la situació de dependència i de subdesenvolupament en què es troben els països del Tercer Món. El desenvolupament dels països capitalistes del Nord i el subdesenvolupament dels del Sud són el resultat d'un mateix procés de domini i d'explotació a escala internacional.

Les economies del Sud són extravertides i depenents ja que el domini exterior les configura com a economies cap en fora, cap a l'exportació de matèries primeres, per servir les necessitats de les metròpolis, tot depenent-ne políticament, comercialment, tecnològicament, financerament i culturalment. En conseqüència el desenvolupament del Tercer Món no és possible si aquests països adopten estratègies de desenvolupament semblants a les utilitzades en altres èpoques pels països capitalistes del Nord, ja que aquestes nacions no van ser històricament depenents com ho són i han estat els països del Sud.

El desenvolupament entès com a millora de les condicions de vida de tot el poble, únicament és possible o bé mitjançant processos polítics que canviïn les relacions econòmiques i polítiques internacionals i que, al seu torn, realitzin transformacions en les estructures socials i econòmiques d'aquests països, és a dir: una redistribució de la propietat, la renda i el poder; o bé mitjançant la ruptura amb el domini capitalista dels països del Nord i el retorn de les riqueses del Sud a la propietat col.lectiva per tal de realitzar un desenvolupament dirigit a la satisfacció de les necessitats de la immensa majoria de la població.

Joaquim Novella i Izquierdo, és catedràtic de política econòmica a la Universitat de Barcelona. Aquest text, fruit d'una valoració feta amb el seu autor, és extret del llibre col.lectiu ***Nord-Sud: Diagnòstic i perspectives*** editat per La Magrana.

PORTAVELLA: EN BUSCA DE NOUS CAMINS

Fa ja 14 anys que un nucli de persones del barri del Carmel de Barcelona es van plantejar el fet comunitari d'una manera radical i alhora com un fet real i quotidià. Durant aquests llargs anys han anat aprofundint i concretant el seu projecte dia a dia, pas a pas, amb tot el que això comporta. El seu tarannà els ha dut a diferents indrets i darrerament han volgut conèixer directament experiències com les portades a terme per Rudolf Barho a Àustria. Doncs bé, de tot això i més en concret del projecte Portavella ens en parlen tot seguit.

Fourteen years have passed since a group of people from the Carmel district in Barcelona raised a discussion on the Community issue in a radical manner and, at the same time, as a real and everyday issue. During these long years they have been deepening their project and making it more specific, day after day, step bystep, with everything this might involve. Their willingness has taken them to different places and they have recently wanted to directly learn about experiences like those developed by Rudolf Barho in Austria.
Therefore, all this and more specifically the Portavella project are dealed with in the following section.

Antaŭ 14 jaroj grupo de homoj de la Barcelona kvartalo Carmel alfronits radikale la komunuman aferon, samtempe kiel aferon realan kaj ĉiutagan.
Dum tiu longa periodo ili ampleksigis kaj konkretigis sian projekton ĉiutage, paŝo post paŝo, malgraŭ la koncernaj problemoj. Ilia sinteno kondukis ilin al diversaj lokoj kaj laste ili deziris koni mem spertojn kiel tiujn efektivigitajn de Rudolf Barho en Aŭstrio.
Pri tio kaj pli konkrete pri la projekto Portavella ili informas nin tuj sekve.

Fa cinc anys que estem en una finca del Ripollès. Fa onze que vam començar a caminar les sis persones de l'equip-base del que actualment és Portavella. Fa catorze anys que va començar a batre aquest cor amb dos dels membres més antics, al barri del Carmel de Barcelona. Total: *una comunitat imparable que demà pot morir*. Una prova més de les que s'estan fent per tractar de trobar nous camins.
La gent pregunta estranyada què uneix a aquesta comunitat sense altre nom que el de la finca on actualment viuen, sense més ideologia que el que estem vivint i sense altra mística que la de superar-se contínuament i intentar fer les coses cada dia una mica millor, malgrat l'endarreriment que portem i els pocs que som.
Nosaltres no sabem què dir i repetim, fins al cansament, que l'únic que ens uneix, pel que som conscients , és una sensibilitat semblant enfront de la vida.

Una mica d'història.
Vam partir un bon dia del Carmel per a portar a terme una il.lusió que teniem: buscar un modus de vida més humà. Vam anar a parar a Granada i allí, després de fortes tensions, es va anar consolidant un equip de sis persones amb tota naturalitat i il.lusió. Sis anys i mig intentant aconseguir una finca i medis econòmics que ens permetessin començar el projecte que teníem. Vam fer de tot per a poder-nos guanyar la vida. Diríem que en la penúria, vivíem intensament el nostre somni. Allí, en l'escassedat de medis, ho vam passar tot i així molt bé. Era masa fort el foc del qual erem portadors per a desanimar-nos. Tanmateix, al final, sentíem la mossegada del dubte.

I vàrem tornar a Catalunya, trobant aquesta finca per un *error*.

Trobem Portavella.

Fins ara portem cinc anys treballant com energúmens i preparant la base del que en realitat ens agradaria fer: **una escola internacional d'humanitat,** un focus de vida on poder investigar i experimentar nous camins per a la joventut.

En això hem posat la més gran il.lusió i tots els nostres diners que anàvem aconseguint com a aturats, així com amb petites subvencions que vàrem tenir. Hem rehabilitat vells edificis, transformat corts, recuperat horts, construït una casa d'acollida, preparat tallers (telers, fusteria, formatgeria, forn de pa, cistelleria, expressió corporal, soldadura,...) Tenim animals de granja i un bon ramat de cabres lleteres de les quals obtenim llet per a fer formatges artesanals. Portem un parell d'anys o tres acollint a col.legis en règim de granja-escola i nens de diversos països en colònies d'estiu, grups de yoga, cursos i estades de tot tipus. Tot això encara està a l'inici del camí al que tendim. Són formes de no ésser gravosos a la societat. Així, alhora que seguim construint *el nostre somni* anem aprofitant en el possible els passos intermitjos per a poder menjar i anar aconseguint la infrastructura que necessitem.

Us direm de forma ràpida, que ara estem a casa nou persones, tot i que creiem ser-ne dotze, ja que alguns estan d'any sabàtic.

Les nostres edats estan entre els 18 i el 40 anys. El nombre de dones és lleugerament superior. Tenim caixa comú i ningú té cap propietat. *Tot està posat en comú.* Les decissions comunitàries es prenen per unanimitat. Tot el món controla l'economia i tenim molt clar que el dia que a Portavella hi hagi algun excedent serà destinat a ajudar el naixement d'una nova consciència. Ens aixequem a les sis i anem a dormir a les deu, diguem que vivim amb el ritme de la terra.

La majoria de nosaltres hem hagut de fernos polifacètics, en el sentit que fem tots molt diverses coses: és normal que una noia ensenyi als tallers, prepari la comptabilitat o que un altre prepari la publicitat, treballi de paleta, doni classes d'estels a mestres i porti l'hort. Per últim diguem que en el terreny concret, a Portavella les tasques més dures i menys estimades es fan per rigorós torn rotatori i tots les fem.

La motivació.

Intentem que tot el que fem ens surti de dins. Així, diríem que Portavella és l'expressió que hem trobat ara un grup de persones *en la línia del nostre creixement integral.* En el que fem, *intentem respondre a una pulsió interior.*

Pretenem impulsar un estil de vida que ens ajudi a creixer com a persones en el marc d'un Centre Educatiu Agropecuari i Artesanal que animi al desenvolupament d'iniciatives i alternatives.

Convençuts que hi ha molt de potenciar en els éssers humans i que no ens trobem en un moment apassionant de la història, desitgem primer **construir-nos** a nosaltres mateixos i alhora oferir el que som i el que tenim, per si a alguns els hi pot servir. Tot això desitgem viure-ho com a grup ja que per a nosaltres *l'ànima de grup és important i qualitativament distinta de la individualitat.*

La subordinació de l'economia és la primera condició. En efecte, no rebutgem l'eficàcia econòmica però la subordinarem sempre a les exigències ecològiques i, sobretot, al desenvolupament de les relacions socials i a l'auto-transformació dels individus. *Viure en simplicitat ens apropa al real.*

Pretenem que la nostra vida quotidiana estigui basada més en **el coneixement** que en el diner, més en **l'espontaneïtat i l'energia vital** que en la seguretat, més en **la imaginació** que en la rutina, més en **la solidaritat** que en la competència.Hem de dir ben fort que per a nosaltres, ésser alternatiu no és canviar actes sinó actituds. Hi ha qui confon l'alternativa amb canviar de pa o de dieta, fer yoga, defensar les balenes, preocupar-se del medi ambient o solidaritzar-se amb Nicaragua. I... naturalment que això significa un avantatge sobre l'anterior. Però ens sembla-com Lluís Maria Xirinachs -, que tot això és canviar el meu per l'alié, sense afectar per a res al meu **ego** el qual se

segueix consolidant, convencent-nos que *som l'avantguarda* quan en realitat seguim tant sobergs com sempre. L'alternatiu, no serà més aviat la renúncia i la mort del jo?, no serà més bé l'abandó i l'apertura del cor, la mort del meu i *l'encontre amb el diferent?*, amb el que no pensa com jo, viu en un altre lloc, té altres costums o ignora què és l'alternatiu? Són preguntes que sempre ens fem.

Però, què ens uneix ?.

I davant la insistent pregunta sobre el què ens uneix i sobre el com s'ha fet i s'ha mantingut un miracle així -que demà pot morir-, hem intentat, a petició dels amics d'ENLLAÇ, reflexionar en alguns punts -maleïda racionalització!- que ens permeti un apropament (o un allunyament?), a la realitat de Portavella.

Ho sentim, però vet aquí a continuació i per primera vegada, una espècie de punts en els que, donant-los-hi voltes, ens sembla que hi ha una comunió important en la gent de Portavella:

1- Per a nosaltres, la norma suprema de la nostra convivència és *tractar els altres com t'agradaria ésser tractat*. Aquesta convicció intentem extendre-la a tot el que fem i així, entre nosaltres, ens agrada dir que cal fer tot amb amor, posar l'estima en les coses més petites.

2- Creiem que a Portavella hem après que no n'hi ha prou en ésser revulsiu, reivindicatiu o *anti* el que sigui. La nostra opció és més aviat la de *ser constructius i positius*.. Dels camins possibles , diríem que hem escollit el de construir la ciutat nova. No ens definim tant per ser *anti* qualsevol cosa que fa la nostra societat (centenaris, mil.lenaris, olimpíades...) sinó per dir un **sí** a quelcom concret, a una nova vida que intentem construir. Per a nosaltres és important tornar-se positius, construir amb l'exemple.

3- No aspirem tan sols a viure feliços quatre amics. Ens sentim història i *ens creiem solidaris*. Res del que passa ens és alié. La dimensió social de tot el que fem ens sembla essencial.

4- Volem aprendre a confiar en la vida. I per

cada terra fa la guerra

això escollim la *simplicitat*. No n'hi ha prou en queixar-se i denunciar el consumisme i la societat del malgastament i dels *mirallets*. És precís predicar amb l'exemple. És precís no viure aguantant-se amb un peu en el que amb l'altre diem que volem superar. Com diu Rudolf Bahro *Encara no ens hem baixat dels cavallets de fira més que amb una cama*. Cal tallar amarres. Cal deixar de recolzar-se cínicament en un tipus de vida i de treball que diem que són nefastos i inhumans. No podem seguir recolzant-nos en el diner, en la seguretat, en el prestigi, la forma de vestir, la trivialitat, la pèrdua de temps, el salari fixe.

5- Quasi en la línia de l'anterior i com a subproducte, denunciem i renunciem a *l'ànima de funcionari, el famós jo què vols que faci, jo sóc un manat, a mí m'ho han dit , jo no tinc la culpa, tot el món ho fa , creus que sòc tonto?, jo, que vaig a fer, d'alguna cosa hem de viure, jo no vull problemes, no voldràs pas que faci el quixot...* i altres joies que tendeixen a aplacar les conciències dels que s'acomoden -i s'esclavitzen- dia a dia en tan sol.licitats llocs de treball, autèntiques *neo-ítaques* de molts vells lluitadors convertits ara al més atroç individualisme, convençuts que *això no hi ha qui ho canvii*. I és que aquest sistema, que diem inhumà, no és anònim: està fet de gent que treballa per a ell, que és la que amb el seu treball diari fa rodar la monstruosa maquinària.

6- Hem estat educats- en el millor dels casos- en un món que reclama justícia. La gent de Portavella estem per la gràcia. *La justícia es... tan justa*. Es solament *el justet*. Estem per una forma de ser i de viure on primi la **Gràcia**, on no primi la igualtat sinó l'atenció a les necessitats de casdascú, on poguem ser cadascú **un mateix**, sense rebre necessàriament el mateix que els altres, on cadascú doni el millor de **si mateix** i prengui dels altres el que realment necessiti.

7- Encara fa falta dir a aquestes alçades de l'escrit que estem **pel compartir**, i no pel posseir? Desitgem acollir a qui podem ser-li útil, però tanmateix és precís tenir en compte que Portavel lé es encara molt jove i hem de tenir cura de la criatura per a què realment algun dia el nostre acolliment

pugui ser més eficaç.

8- Valorem sens dubte **el silenci**, *el creixement personal, l'arrelament interior*. I que consti que estem molt enrera. Aquesta és una de les conviccions que més discusions ens porta. Sempre és el mateix: molta activitat, molt treball, però *se'ns escapa* el silenci, el passeig, l'estar amb nosaltres mateixos, el tornar-nos com nens, l'esforç de comprendre, el retorn a les nostres arrels. Cada dia creix en el món la sensació que estem edificant la nostra vida sobre una aparença gegant. Per totes parts sorgeix un reclam de consciència, una demanda de valors, un desig de torxes vives, de persones que facin de la seva vida una renúncia a tanta aparença.

9- I valorem també **l'estètica i la festa**, però també podriem rebre lliçons de qualsevol. Queda clar que els de Portavella *som simplement humans*. Deia un amic nostre que l'home és *escombrariaes divinaes*, però que no hi ha dubte que tot sovint ens sentim millor definits per la primera part d'aquesta expressió...

10- **La disponibilitat** és una altra de les nostres pràctiques de vida. Durant anys hem intentat estar oberts al que els aconteixements, el corrent de la vida, la pràctica de la comunitat i dels nostres companys sol.liciten de nosaltres.

11- És per a nosaltres fonamental **estar imbricats** en la terra, en els procesos de la vida, de l'activitat creadora, de la producció d'aliments, de l'existència global. Ens sembla important intentar conèixer de prop els processos pels que l'home pot viure, treballar , menjar; i per això la base agropequària i artesal, en el centre de la natura, amb un ritme més humà, més controlat per nosaltres mateixos, on des del començament a la fi poguem apropar-nos al que ens és necessari per a viure i tornar al respecte i a l'harmonia amb l'entorn i amb els altres. Viure a fons les estacions, els cultius naturals sense cap tipus de química, fer-nos el pa, la melmelada, construir-nos els habitatges, les portes, els mobles, a voltes els teixits, reciclar les nostres escombraries, celebrar la vida.

12- Volem entendre **l'alternatiu** *com a superació, aprofundiment* i **humanització del quotidià**, de l'usual, del mediocre. En aquest sentit, per a nosaltres és tan important reconèixer la complexitat de la vida com viure realment que no hi ha camí, que no es fa camí en caminar, que el més humà i intel.ligent serà d'ara en endavant caminar pel camí dels ocells.

Seria incorrecte creure que la comunitat de Portavella som el fidel reflexe d'aquestes anotacions. En tot cas, es tracta d'un esboç que indica més en la direcció de la nostra voluntat que de la nostra realitat.

Les dificultats són moltes i sorgeixen de tot arreu. De l'interior i de l'exterior, dels allunyats i dels propers, dels *progres i dels tradicionals*, per tot arreu abunden les acusacions i les crítiques.

Alguns voldrien aplicar a la comunitat les tècniques del mestre tal o qual... *perquè seria més ràpid i eficaç*.

Altres creuen que no es pot seguir el que estem dien sense partir de persones ja transformades o auto-realitzades.

Diguem per anar acabant, que altres miren de reüll a la societat de consum mentre busquen i analitzen tots els erros per - intentant justificar el seu desànim- concloure *que està molt clar que no val la pena intentar-lo doncs Portavella és, al cap i a la fi, igual que tot*.

Quasi bé sempre *sembla més fàcil criticar que proposar* i això, més que donar exemple, millorant el que hi ha.

Realment... serà difícil construir una societat més harmònica i humana. El fre el portem dins de nosaltres mateixos.

Comptem a partir d'avui, amb l'interés dels qui pogueu llegir aquestes notes al vol i amb la possibilitat de la vostra presència, de la vostra crítica i de la vostra col.laboració.

Al cap i a la fi, els qui estem posats amb *això, estem convençuts que tot és possible* **perquè certament... portem un món nou dins dels nostres cors.**

Per a més informació, podeu adreçar-vos a:
Casa Portavella
Telf. (93) 875 82 01
017512 -LES LLOSES-Ripollès-

LA REGIÓ AMAZÒNICA, REALITATS I PERSPECTIVES

Moltes vegades, quan es tracten problemes que d'alguna manera ens són llunyans, ens quedem al nivell de les abstraccions, de les grans afirmacions i anàlisis que tot i essent grans veritats, tenen el greu inconvenient de la inconcreció i de la manca d'alternatives a curt i a mitjà termini. Tot i reconeixent el gran valor d'aquest tipus d'anàlisi, principalment pel que fa a les qüestions conceptuals i globals, no és menys important l'estudi concret i pragmàtic.
És doncs en aquest sentit que us oferim el següent escrit el qual ha estat traduït de la revista ecuatoriana Hombre y ambiente, el punto de vista indígena, núm 11 de juliol-setembre del 1989. Es tracta d'un document de caràcter col.lectiu, elaborat per una Comissió Amazònica coordinada per la Fundació Natura i presentat a la Vicepresidència de l'Ecuador. Planteja tota una sèrie de recomanacions als problemes sorgits pel desenvolupament desequilibrat, conflictes de terres, la colonització, els pobles indígenes, la descoordinació de la gestió pública i d' altres

Quite often, when dealing with problems which are somehow far from us, we remain at the level of abstractions, of great statements, and of analysis which, although being great facts, have the great inconvenience of the lack of specific arguments and the lack of alternative proposals at a short and a medium term.
Although we may acknowledge the great value of this type of analysis, mainly in regard to the conceptual and general aspects, the specific and pragmatic study of the issue cannot be less important.
Bearing this in mind is that we therefore offer you the following document, which has been translated from the Ecuadorian magazine "Hombre y ambiente, el punto de vista indígena" (Man and environment, the indian point of view), nº 11 of the July-September 1989 edition.
It is a document with a collective nature, written by an Amazonic Commission coordinated by the Fundación Natura and presented to the Vice-presidency of Ecuador. It poses a series of recommendations to the problems originated by unbalanced development, land conflicts, colonization, the various Indian peoples, the lack of coordination in public management, among others.

Multfoje kiam oni pritraktas problemojn iel for de ni, ni restas je nivelo de la abstraktajoj, de la grandaj eldiroj kaj analizoj, kiuj ec veraj, havas tiun gravan malutilon de la nekonkreteco kaj de la manko de alternativoj je tuja kaj meza tempolimo.
Rekonante tamen la egan valoron de tiaj analizoj, cefe pri konceptaj kaj totalaj aferoj, estas ne malpli grava la konkreta kaj pragmata studo.
En tiu senco ni prezentas al vi jenan skribajon tradukitan el la kvatora revuo "Hombre y ambiente, el punto de vista indígena"(Homo kaj medio, la indigena vidpunkto,) num, 11 julio-septembro 1989.
Temas pri kolektiva dokumento, prilaborita de Amazonia Komisiono, kiun kunordigas la Fondajo Naturo kaj prezentita al la Vicprezidanteco de Kvatoro. Proponas plurajn rekomendojn pri la problemoj kiuj aperis pro la, alekvilibra disvolvigo, agrara konflikto, koloniismo, la indigenaj popoloj, la malkunordigado de la publika administrado kaj aliaj.

I- CARACTERÍSTIQUES GENERALS

La Regió Amazònica Ecuatoriana forma part (1,6%) d'una de les més importants àrees de bosc humit tropical del món, i constitueix una reserva única de fauna i flora endèmiques, gran part de les quals es troben en perill d'extinció (Lowe McConnel, 1969; Dodzhansky 1979; Bater, 1979). Territorialment, aquesta regió representa aproximadament el 48% de la superfície total del país. Fins fa ben poc, ha tingut quasi de manera exclusiva una població nativa adaptada, pel que fa als aspectes fonamentals, a les característiques ecològiques del seu fràgil ecosistema.

Aquest equilibri ambiental ha estat afectat per l'agressiva migració, potenciada a partir del descobriment i explotació petrolera; les polítiques de colonització; la construcció de vies de penetració; la crisi del camp a la Sierra i a la Costa i la falta d'atenció del govern central a les necessitats regionals.

En l'actualitat, l'Amazònia és una regió particularment conflictiva en termes sòcioeconòmics i culturals, i està singularment afectada per un marcat deteriorament ecològic (CONADE-PNUMS 1987; Fundació Natura 1987). La major part d'aquests problemes estan íntimament relacionats amb els conflictes per la propietat de la terra, aspecte que no ha merescut fins ara una política i legislació definides, amb la qual cosa cada dia la situació resulta més explosiva, afegint-s'hi a tot això, el gradual deteriorament social motivat per la introducció d'activitats il.lícites des d'àrees veïnes.

II-PROBLEMÀTICA REGIONAL

1- Desenvolupament desequilibrat

Tant pel que fa als procesos d'inversió de capital i d'ocupació de l'espai, com els fluxes de població que es desenvolupa actualment a la regió amazònica ecuatoriana, han produït una estructura econòmica i social profundament desequilibrada. Les inversions s'orienten fonamentalment vers l'extracció de recursos que si bé generen la major part de les divises de l'estat, no són reinvertides en obres de benestar per a la població d'aquesta vasta regió. A més a més, la seva explotació no contempla les opcions culturals de la població, les característiques ecològiques de la regió i l' enfortiment de l'economia regional productiva i equilibrada.

Així, per exemple, an analitzar la inversió en projectes en execució, a la província de Napo (PSP, 1988) observem la següent relació.

- Petroli 90,41%
- Infrastructura 7,45%
- Altres sectors 2,14%

Aquest notable desequilibri s'accentua en considerar que l'Amazònia és la regió de major taxa d'immigració, receptora de fluxes colonitzadors provinents d'espais deprimits de la resta del país (Fundació Natura, 1987).

Recomanacions.

Per tot això, es recomana una millor distribució del pressupost en obres prioritàries que satisfacin les necessitats de la població amazònica (salut, educació, capacitació, ocupació, assistència tècnica, crèdit, etc...) A més a més és necessari establir i/o aplicar normes que garanteixin una explotació i extracció dels recursos de tal manera que s'evitin els problemes socials, ètnics i ecològics que són motivats actualment.

2. Conflictes per terres

El punt de major conflicte a la regió amazònica el constitueix la terra. Si no són resolts els múltiples problemes existents al voltant de la propietat de la terra, no és possible proveir d'alternatives per a un ús racional dels recursos i realitzar una planificació. Aquests problemes han sorgit, primordialment, per haver considerat les terres amazòniques com a ermes, desconeixent el dret i l'existència de poblacions indígenes. La colonització espontània, la presència de traficants de terres, la falta d'una política àgil i adequada per a la parcel.lació i legalització, així com l'absència de polítiques d'adjudicacions i de concessions de l'estat, també contribueixen enormement al deteriorament general de l'Amazònia (Uquillas 1986; Fundació Natura 1987).

Recomanacions.

Revisar la política d'adjudicació de les terres, establint criteris ètnics, socials i ecològics per a la determinació de l'extensió i distribució de les adjudicacions.

Establir mecanismes que asegurin una ràpida parcel.lació i adjudicació de títols, de tal manera que se salvaguardin els drets dels pobles indígenes i dels colons ja assentats a la regió.

Desenvolupar una política de conservació i de parcs nacionals que siguin un instrument d'ús del medi i del benestar del poblador.

Determinar com a referència bàsica de política, el no establiment de concessions petroleres en territoris ja adjudicats. Si es presentés el cas, buscar conjuntament amb els involucrats, alternatives emmarcades en la situació concreta.

3. Desestabilització d'ecosistemes ecològicament rics.

En termes generals, la naturalesa de la regió amazònica es d'una riquesa extraordinària, degut fonamentalment a l'enorme biomassa i a la inigualada diversitat de flora i de fauna (Neil 1986). Aquesta riquesa depèn, per a la

seva existència, de la capacitat que té el bosc de generar i de mantenir els seus propis nutrients.

Quan es destrueix el bosc per a substituir-lo per monocultius o zones de pastura, els nutrients es perden, els sòls s'empobreixen i la producció agropecuària fracassa. En definitiva, se substitueix una selva rica i diversificada per sistemes de producció pobres i no sostenibles (Fundació Natura 1987)

Recomanacions.

Per tot això, és necessari identificar la vocació dels sòls per tal d'oferir alternatives d'ecodesenvolupament que, a més a més, contemplin i rescatin les opcions culturals de les poblacions assentades a la regió.

Incentivar el desenvolupament de tècniques de producció que utilitzen de manera sostenible, els recursos faunístics i florístics en benefici de l'habitant amazònic. Per això, es recomanable recolzar i enfortir aquelles institucions que porten un treball en aquest sentit, assegurant-se, a més a més, l'existència de programes d'extensió, capacitació i difusió.

4. La colonització: un problema més que una solució.

La regió amazònica viu procesos intensos de colonització que encara no han estat avaluats suficientment en relació als costos i beneficis que han generat. No existeixen indicadors que demostrin que els beneficis resultants de la colonització siguin majors que els costos ambientals, socials, culturals i econòmics generats per ella.

Aquest procés de colonització ha estat freqüentment fomentat com una solució a les condicions de pobresa de la població de la resta del país. Es tracta d'una falsa solució, ja que traslladar població d'un lloc a un altre no soluciona les veritables causes de la pobresa.

Finalment és necessari indicar que els estudis assenyalen que les terres relativament aptes per a ús agropecuari ja estan ocupades en l'actualitat (PRONAREG-ORSTOM, 1986: CONADE-PNUMA 1987)

Recomanacions.

Suspendre tot projecte de colonització i buscar alternatives de solució per als colons potencials, donant-los-hi incentius econòmics en els seus llocs d'origen.

Proveir alternatives econòmiques i rescavellar aquestes propostes encaminades a intensificar l'aprofitament racional i sostingut de les àrees ja incorporades, en lloc de continuar expandint la frontera agrícola.

A més a més, es considera prioritari que es desenvolupin tots els esforços per a dotar de serveis bàsics a la població, canalitzar el recolzament tècnic i financer que permeti una producció sostinguda i impulsar els procesos d'organització comunitària.

5. La manca de respecte als pobles indígenes.

Tradicionalment, la política de l'estat ha estat la d'integrar els pobles indígenes a la societat nacional, el que a la pràctica ha

significat el desconeixement dels seus drets tradicionals, així com també la desestructuració de les seves formes d'organització sòcio-econòmiques i polítiques. Tot això ha conduït a que s'articulin al mercat d'una manera com a mínim desavantatjosa.

Nogensmenys, les poblacions indígenes de la regió amazònica estan desenvolupant importants procesos d'organització, revalorització cultural i reafirmació nacional, que constitueixen una aportació multidimensional al desenvolupament i creixement de l'Ecuador. Aquests recolzaments tenen importància a diversos nivells eque van des del coneixement de l'ecosistema amazònic, fins al desenvolupament d'alternatives de vida i de valors diferents.

Recomanació.

Per tot això, els procesos de desenvolupament de la regió amazònica han de respectar l'herència i la identitat de les nacionalitats indígenes que hi habiten i reconèixer de manera plena els seus drets. Això implica en primer lloc el reconeixement d'un territori suficient per a desenvolupar les seves activitats productives i mantenir la seva identitat cultural. L'activa participació de les organitzacions indígenes a la recerca de solucions als seus problemes i en la planificació de projectes i programes. La revalorització de les seves tècniques agrícoles, medicinals, etc...

6. Poc incentiu a la investigació.

Les investigacions que es realitzen a l' Amazonia ecuatoriana manquen de suficients mecanismes d'estímul, alguns dels quals estan encara en una etapa incipient i no sempre han tingut una divulgació adequada. Això es tradueix en una enorme carència de coneixements que impedeixen orientar el desenvolupament de la regió en els termes abans assenyalats (Fundació Natura, 1987)

Recomanació.

És indispensable enfortir les activitats investigadores a tots els nivells, tant en institucions de l'estat, com en el sector no governamental. Aquesta política ha d'incloure, de manera prioritària, el desenvolupament d'inventaris bàsics, el perfeccionament de tecnologies d'ús sostingut dels recursos naturals, la comprensió profunda dels procesos sòcio-econòmics que es desenvolupen en la regió i la integració dels coneixements de les diverses disciplines, com una visió global de la realitat i la dinàmica de la regió.

7. Descoordinació en la gestió pública.

La gestió institucional s'ha tornat caòtica per la manca de polítiques i directrius governamentals identificades amb la realitat social i ecològica de la regió, una mostra de la qual és l' existència d'una varietat d'institucions compromeses amb el desenvolupament, amb funcions no determinades amb claretat i amb un cossos legals a voltes contraposats, tot ocasionant dispersió i duplicitat d'esforços i incoherència en les accions (Uquillas i Poveda 1988).

Recomanacions

Per tot això, és imprescindible que l'estat dissenyi polítiques encarrilades a solucionar la problemàtica assenyalada i que reestructuri la legislació i el marc institucional dotant a les entitats encarregades d'impulsar el desenvolupament regional, de mecanismes financers i tècnics que garanteixin l'execució dels plans i projectes sobre una base científica pròpia del tròpic humit.

Davant d' aquesta manca de planificació de la inversió estatal i donades les especials característiques biofísiques, soòcio-econòmiques i culturals de la regió, l'estat i el conjunt de la societat ecuatoriana haurà de redefinir de manera radical el rol de l'aAmazònia ecuatoriana, de manara que, per a impulsar el desenvolupament nacional, no sacrifiquem les prioritats regionals. És urgent canviar les pautes d'intervenció a la regió amazònica. Per això té una importància especial la modificació de la política d'ús de la terra i la política de colonització, així com aconseguir que tota la planificació parteixi del coneixement de la realitat: limitacions i potencialitats biofísiques, múltiples conflictes, fràgils ecosistemes, diversitat sòcio-cultural, baixos nivells de vida pel que fa a l'accés a infrastructura i serveis, manca de participació de la població en les decisions que afecten directament al seu futur.

CULTURA UNIVERSAL I cultura popular

Alfons Garrigós

Qualsevol que estigui interessat en qüestions de les que anomenem culturals, hauria de reflexionar sobre la història d'aquesta paraula, "cultura". Més que per curiositat o desig intel.lectual, per les implicacions pràctiques que té tota percepció del canvi històric. A la vegada que canvien les paraules, canvien també la sensibilitat i el món dels homes que les fan servir. Tanmateix, cada època té tendencia a considerar la seva mentalitat com la única possible i, evidentment, la millor. La història, per tant, ens permet de reflexionar sobre nosaltres mateixos en tant que ens distancia de la nostra pròpia mentalitat.

Raymond Williams va fer la història d'alguns mots claus de la nova societat industrial anglesa del segle passat (1). Entre ells destacava especialment el mot "cultura". Amb el temps, el seu significat havia canviat i d'ésser la deguda cura del creixement natural (el seu origen llatí, *cultus*, parla de l'acció de cultivar) passà a ser el cos separat d'activitats i coneixements morals i intel.lectuals propis de la humanitat fins arribar a significar un sistema de vida global.

En realitat, en fer ús de la paraula "cultura", en aquest sentit últim, ens referim a qualsevol de les activitats pròpies d'un poble o d'una gent. Tot és, així, cultura. Però la mentalitat contemporànea ha superposat a aquest significat una valoració moral. Al tractar un fet de cultura no únicament l'estem descrivint, també diem que per això mateix és bo i que, per això mateix, demana dedicació i respecte. Trobem aquí, potser, la darrera de les mutacions sofertes per la paraula "cultura", més o menys arrelada en la sensibilitat dels homes i de les dones que la fan servir.

Així, a la societat moderna la Cultura no és únicament el conjunt de coneixements acumulats o la manera de parlar globalment d'una societat, abans d'això és una de les seves institucions més valuoses. Farem bé, doncs, d'escriure-la en majúscula.

La institució Cultural funciona assimilant coneixements, activitats i productes nascuts a diferents grups humans i a diferents tradicions. Es preocupa d'atorgar-los un valor i de reconeixer-los un lloc a la Història de la Humanitat. El reconeixement cau a sobre d'uns objectes, en principi totalment aliens a aquesta assimilació, si més no fins a l'època moderna en què es comença a pensar en la Humanitat i en la seva Història. L'operació no és neutra:ara el producte val en la mida que és un bé cultural, reconegut per un tribunal que procurarà donar-li la publicitat que es mereix.

D'aquesta manera es crea un Patrimoni Cultural, amb la seva parcel.la pròpia al Mercat (sabem que pot ser objecte de grans negocis), que omple els programes escolars i que atrau el suport dels Estats i d'altres Institucions que, més o menys, miren de conservar-lo.

Val la pena assenyalar la mena d'alienació que suposa aquest mecanisme, semblant a aquell que Marx denunciava en el cas dels treballadors industrials amb els seus productes: en ambdós casos l'obra escapa del domini dels seus creadors i passa a ser

gestionada i valorada per altres en posició d'imposar els seus plans.

Hi ha en els nostres dies, una Cultura que s'alimenta d'activitats i obres en principi estranyes als paràmetres de la Institució. En llur origen aquests productes tenien altres finalitats, no culturals, o simplement no tenien altra finalitat que la de ser creats i usats pels seus creadors i gent propera a ells. La Cultura que els hi vol donar una vàlua Universal els posa sota la lògica dels bens escassos. Els bens culturals passen aleshores a ser més aviat un luxe -pels ciutadans un dret, pels escolars un deure- que ha de ser administrat de dalt a baix. D'aquesta manera aquells productes i aquelles activitats esdevenen articles sotmesos a les regles del Mercat, mercat dels diners i dels polítics que fan de la Cultura un més dels seus ideals. L'article, a fi de comptes, s'ofereix al consum dels individus o de les masses, que segons el parer de Juan de Mairena ve a ser el mateix.

Potser sigui el cas de la cultura popular absorvida per la Cultura l'exemple que més bé respongui a aquesta anàlisi. Cultura popular és aquí al conjunt d'activitats nascudes al si d'una comunitat, sense altra finalitat ni valor que el del seu ús immediat, així com el de donar sentit a la mateixa convivència.

Aquesta cultura popular formaria part d'allò que Unamuno anomenava com "intrahistòria" (2). Amb aquesta paraula volia referirse al corrent profund barreja de tradicions, anònim i submergit, diferent de la Història, que vindria a ser el relat superficial de gestes i de noms propis. La institució Cultural seria el simple reflex, joc d'imatges a la superficie d'aquest mar de vida.

La relació entre aquestes dues esferes seria complexa. La Cultura necessita de la cultura, ja que sense ella no tindria material per exercir el seu domini. Aquest domini, però, tindriea espectes contraproduents. Assenyalem-ne ara dos:

En primer lloc efectes alienants, en tant que la Cultura s'apropia de l'acció cultural i la planifica amb altres criteris que no són els dels seus creadors o usuaris. La cultura popular pot arribar a ser devaluada en bé

patrimonial, condemnat a l'immovilisme i a ser una peça de museu. Pel seu valor cultural, els creadors no poden seguir actuant dins la seva pròpia tradició. Els exemples de l'arquitectura popular considerada monument nacional o els dels parcs naturals on els habitants de la zona queden marginats, il.lustren aquesta confusió entre el necessari proteccionisme i la incapacitació de la gent.
En segon lloc, la Cultura pot contaminar la cultura popular. Hi ha mitjans poderosos que s'imposen allà on encara l'acció tenia una dimensió humana: contaminació, per exemple, sonora i verbal. La veu humana i les paraules que encara guarden un sentit són substituïdes per una potent megafonia que ha d'estar continuament en funcionament. Quantes vegades ens trobem que ens retransmeten per altaveus allò mateix que estem veient o fent?
La Cultura contamina també la cultura popular enlluernant-la amb imatges, emblemes o prometent la seva difusió. Amb aquest tipus de publicitat en realitat la converteix en una sensació més, imatge efímera per a les pantalles urbanes.
Ens trobem davant d'un conjunt de mites poderosos que cauen a sobre del món on l'acció encara depen de la gent i de les seves decisions. És en aquest món de baix on es van creuant les tradicions que alimenten, de forma callada, interpersonal, la iniciativa humana. A sobre trobem el cel de les idees ple de logotips i animat per un fil interminable de música envasada.
En determinats casos sembla clar que el món de la gent i de les seves tradicions només perviurà en tant que sigui indiferent a les proclames dels nous deus. També, evidentment, a mida que la mateixa gent segueixi estimant allò que fa amb altres. En tot cas es tracta de la ressistència a una nova colonització.
Per acabar ens quedarien un parell de coses: En quins casos podem dir que la cultura popular pot servir-se dels mecanismes propis de la Cultura? Tocaria aquí veure la relació que lligaria el de baix amb el de dalt. En cap moment s'ha parlat d'una cultura popular tancada, autosuficient. Tota cultura és un lloc a la vegada obert i tancat on la gent es troba i, sovint sense voler, va canviant el seu món. D'aquesta manera es refan o es desfan les tradicions. A la Cultura Universal que es fa pública al Mercat però, no hi ha lloc per a la memòria, únicament per a la successió d'imatges i de sensacions, en una carrera sense límit. És d'aquesta manera de fer que la cultura popular s'hauria de protegir. Pel que fa als continguts, i a altres mecanismes, de la Cultura en majúscula és evident que poden ser útils i interessants per a la gent, si aquesta ho veu així.
En darrer lloc hauria de veure's apart el cas de la cultura burgesa. D'entrada sempre es presenta com a obra d'una individualitat i condemnada a ser objecte de Cultura sota formes ja prefixades com són la Pintura, la Música, la Literatura... totes elles amb la seva història. Fins a quin punt això és així o obeeix a una manera de veure les coses és una qüestió que sobrepassa clarament les pretensions d'aquestes línies.

Notes:
(1) **Cultura i societat**. Ed. Laia, Barcelona 1974.
(2) **En torno al casticismo**, Col.lecció Austral, Ed. Espasa-Calpe.

Alfons Garrigós. viu a Llinars del Vallès i es professor d'institut de la Garriga.

NOVES EXPRESSIONS DE RACISME A EUROPA

Rodolfo Stavenhagen

Reproduïm un article editat a la revista IFDA DOSSIER número 70, de març/abril del 1989, on el seu autor analitza la problemàtica racista sorgida arran de la vinguda de treballadors immigrats i refugiats econòmics a Europa. No hi ha dubte que el contrast de cultures que això ha suposat ha estat la causa de tot un seguit de conflictes i alhora ha servit d'excusa del resorgiment d'ideologies d'extrema dreta amb unes fortes connotacions racistes.
Si bé els d'ENLLAÇ estem d'acord amb l'autor en la necessitat del reconeixement de la diferència com a planteig previ per a qualsevol tipus de convivència pacífica futura, cal no oblidar que aquesta anàlisi és feta a partir de comunitats constituïdes en estat, és a dir, amb un potent agent nacionalitzador al darrera que els permet "integrar" el reconeixement de la (d'alguna) diferència sense que trontolli la pròpia identitat.
Històricament, Catalunya ha estat terra de pas de múltiples cultures i civilitzacions, les quals han deixat el seu pòsit, configurant entre totes elles el que ara som. No cal dir que enfocar les noves situacions creades per les diferents onades immigratòries es tot un repte al qual hem d'anar donant respostes. És en aquest sentit que us presentem aquest article, amb el desig que hi hagi d'altres intervencions que enriqueixin en definitiva aquesta discussió.

We are reproducing an article published in the magazine IFDA DOSSIER nº 70 of the March-April 1989 edition, where its author analyses the problem of racism created by the arrival of immigrant workers and economical refugees to Europe. It is beyond doubt that the contrast of cultures this involves has been the cause of a series of conflicts and, at the same time, an excuse for the revival of extreme right ideologies with strong racist connotations.
Althoungh ENLLAÇ agrees with the author in the need of the acknowledgement of the cultural difference as a previous step for any type of future pacific coexistence, we must not forget that this analysis is made on behalf of communities established in a State, that is, with a powerful nationalizing agent behind them and allowing them to "integrate" the acknowledgement of the (of any) difference without staggering their own identity.
Historically, Catalonia has been a land of settlement for multiple cultures and civilizations, which have left their heritage and have, all of them together, given shape to what we now are. It is quite obvions that the consideration of thenewsituations created by different immigration waves is a broad challenge wich we must start giving answers to. Bearing this in mind is that we offer you the following article, with the desire that more arguments should come forth, definitely enriching this discussion.

Ni reproduktas artikolon aperintan en la revuo IFDA DOSSIER numero 70 marto/aprilo 1989, kie ĝia aŭtoro analizas la rasisman problemon kiu estiĝis post la alveno de enmigrintaj laboristoj kaj ekonomiaj rifuĝintoj en Eŭropo. Sendube la kultura kontrasto kiu tion signifis estis la kaŭzo de pluraj konfliktoj kaj samtempe tio estis preteksto por la reapero de radikale dekstremaj ideologioj kun fortaj rasismaj signoj.
Malgraŭ tio ke ni la homoj de ENLLAÇ akordiĝas kun la aŭtoro pri la neceso rekoni la diferencon kiel antaŭplanon por kiu ajn paca kunvivado estonta, oni ne devas forgesi ke ĉi tiu analizo estas farita el komunumoj kiuj iĝis ŝtatoj, tio estas, kun tre potenca forto naciiga kio permesas al ili "integri" la rekonon de la diferenco (iu ajn) sen risko pri la propa identeco.
Historie, Katalunio estis pasejo de multaj kulturoj kaj civilizoj, kiuj postlasis sian spuron kaj konformigis nian nunan karakteron. Estas ne necese klarigi ke solvi la novajn situaciojn, kiujn kreis la diversaj enmigraj fluoj estas defio al kiu ni devas trovi taŭgajn respondojn. Tiusence ni prezentas tiun ĉi artikolon, kun la deziro ke postaj intervenoj riĉigu finfine tiun ci diskuton.

Quan parlem de *noves* expressions de racisme a Europa estem evidentment fent una comparació amb quelcom considerat com a *antic* racisme. No hauriem, però, de portar el contrast massa lluny, perquè sens dubte hi ha una continuïtat implícita en els fonaments del racisme entre *l'antic* i *el nou*. Tot i així, per raons analítiques i pràctiques, és possible fer una útil distinció.

Hi ha dues arrels històriques fonamentals del racisme a Europa, que són, la formació de l'anomenat nació-estat modern, començant al segle divuit, i l'expansió colonial d'Europa en aquest mateix temps. Els dos fenòmens estan relacionats i varen arribar al seu clímax en el segle dinou.

La formació del modern nació-estat es basava en la idea d'una identitat ètnica compartida, una llengua nacional, una cultura comú. Això va suposar dos processos: l'eliminació o absorció de grups no-nacionals per la majoria ètnica dominant, i la creació de *mites nacionals* basats en una història (normalment heròica) comú i la lloança d'aquesta entitat abstracta (el poble, *le peuple, das Volk*). Els alemanys ho van posar així de concís: *ein Land, ein Volk*, un país, un poble. A tot arreu es reivindicava que cada nació havia de tenir el seu propi estat i cada estat havia d'èsser compost d'una sola nació. El poble, una nació, va tornar-se per tant, ètnicament diferenciada d'altres pobles, d'altres nacions. I algunes nacions desenvoluparen una intensa consciència, no només de la seva pretesa història i cultura comunes, sinó també de les seves suposadament compartides característiques biològiques. Així, van aparèixer *les comunitats marginades* (1), les nacions modernes. Aquesta problemàtica fou més endavant coneguda com *la qüestió nacional* i encara avui dia segueix confonent el món.

Les nacions es varen convertir en nacions-estats i els estats varen crear nacions en un moment en el que la consolidació del capitalisme modern requeria l'estructuració de les unitats territorials per a la mobilització de recursos, treball i mercats. Una intensa rivalitat econòmica i geopolítica entre els estats europeus, que sovint es convertia en conflicte militar, va reforçar *l'ideal nacional* i va ajudar a la percepció en augment de la diferenciació ètnica que feu alçar una nació contra una altra durant tants anys de la història de l'Europa moderna (2). Per tant, a la consciència nacional l'hi va seguir molt aviat el nacionalisme com a ideologia política, el qual es convertí en vehicle d'actituds etnocèntriques que a la vegada generaven xovinisme i xenofòvia, dos fenòmens col.lectius que una vegada i una altra han estat estimulats en períodes de conflictes per a reforçar el poder de l'estat i dels diferents grups dirigents.

Per altra banda, **l'expansió colonial** dels països europeus en industrialització el segle dinou (especialment Anglaterra, França i Alemanya) presentà a les societats europees amb una situació en la que es feia necessari trobar una justificació ideològica a l'explotació econòmica i l'opressió política de pobles llunyans que eren per altra banda física i culturalment diferents de l'europeu corrent.

Ideologies racials com aquelles propulsades per Gobineau i Chamberlain i els seus seguidors ben aviat varen omplir el buit existent. Teories pseudo-científiques intentaven establir la pressumpta superioritat d'una raça i la suposada inferioritat d'altres. Es deia que la raça era un factor decisiu en les realitzacions culturals i econòmiques de pobles sencers així com en les habilitats i psicologia dels individus. La raça *blanca*, la dels colonitzadors europeus, va ser considerada com a superior a totes les altres.

L'aparició del racisme va estar, doncs, connectat a la formació de les nacions-estat ètnicament diferenciades i a l'establiment de colònies a l'estranger per part dels poders europeus. Des de llavors, el racisme com a ideologia queda incrustat en les cultures populars i polítiques del moment, expandint-se ràpidament entre les diferents classes socials, però servint principalment als interessos de la burgesia dominant, fins arribar al seu clímax pervers i genocida sota el nazisme alemany.

Després de la guerra del 1939-1945 i la fundació de l'Organització de les Nacions Unides, amb l'aprovació el 1948 per part de l'Assemblea General, de la Declaració

Universal dels Drets Humans, que proclama el principi de la no-discriminació; la Convenció sobre Genocidi del 1950 i la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial, que va entrar en vigor el 1969, i amb l'establiment del mecanisme europeu dels drets humans (Convenció, Comissió i Tribunal), semblava que el racisme institucional (a diferència de les actituds racistes discriminatòries individuals) desapareixeria per sempre. Un cop el nazisme havia estat derrotat a Europa, tant als observadors com als polítics els hi semblava que el racisme en aquest continent ja no era possible.

Lleis anti-racistes havien estat promulgades en alguns països, les clàusules no-discriminatòries de la Declaració Universal havien estat incloses en diverses legislacions nacionals, el Tribunal Europeu dels Drets Humans va ser aclamat com el major fòrum a on tractar les violacions dels Drets Humans, incloent-hi el racisme; i la resta es deixaria a càrrec del sistema educatiu. Potser, al cap d'una o dues generacions, el racisme seria recordat tant sols com un malson.

Aquest procés va ser encoratjat pel fet que inclús als Estat Units a on la discriminació racial era legal i acceptada per la majoria de la població, els anys cinquanta varen ser testimoni de la progressiva desintegració dels suports legals al racisme. Per altra banda, els anys seixanta varen ser la dècada de la descolonització, en aconseguir, les antigues colònies europees a l'Àfrica, la seva independència política i ingressar a les Nacions Unides com a iguals amb les seves antigues metròpolis. Es cregué que les bases econòmiques i polítiques per a l'existència del racisme institucional havien desaparegut per sempre, i tant sols quedava Sudàfrica amb el seu aberrant i detestable sistema *d'apartheid*, un pària entre les nacions del món.

Tot i així aquest somni no es realitzaria. Canvis en l'economia mundial des dels anys seixanta havien transformat l'estructura de la societat europea i havien produït grans nous alineaments demogràfics i sociològics. Per una banda, l'augment de migracions laborals va portar milers i després milions de treballadors estrangers al cor industrial d'Europa. Al principi, aquestes migracions vingueren del sud d'Europa: Itàlia, Espanya, Portugal, Iugoslàvia. Més endavant la font fou Àsia de l'oest, Nord-Àfrica, l'Àfrica al sud del Sahara i el sud d'Àsia. Més tard, les migracions laborals se suplementaren amb l'arribada de refugiats polítics i econòmics de diversos països del Tercer Món.

Aquest tipus de migracions en massa no són nous en la història del món, però les seves característiques peculiars eren certament noves a l'Europa Occidental de després de la guerra, especialment a partir dels anys seixanta. La naturalesa d'aquests fluxos migratoris ha estat àmpliament documentada en la literatura especialitzada dels nostres dies. Entre les qüestions que s'han plantejat més o menys sistemàticament podem assenyalar les següents: qui són els immigrants? per què venen? amb quin objectiu venen? quan de temps s'estan? quina relació tenen amb l'estructura social i econòmica del país hoste? quina mena de contactes estableixen amb la població nacional? quines són les respectives actituds recíproques dels diferents grups de població que entren en contacte degut a aquestes migracions? quines polítiques segueixen els governs en relació als immigrants? quines són les necessitats, les aspiracions, els problemes, les exigències, reclamacions i queixes dels immigrants? com es relacionen amb el seu país d'origen i com afecten aquestes migracions les relacions entre països? quins poden ser els efectes de la migració a llarg termini? què s'hauria de fer per *integrar* els immigrants en la nació-estat? etc...

D'aquestes migracions destaquen dues característiques principals. En primer lloc, els immigrants, especialment els de caràcter econòmic, van a parar a la classe obrera no qualificada i a les ocupacions de nivell inferior, que tradicionalment han estat objecte de discriminació social en Europa com en d'altres llocs. Després, els immigrants solen ser distingibles físicament dels nadius (principalment pel color de la pell), un fet que

permet a la gent de construir les anomenades distincions racials entre els dos grups (els nadius i els nou-vinguts), que al seu torn proporcionen raonaments per al ressorgiment de la pràctica de la discriminació racial. Com a un tercer punt, els immigrants són portadors d'una cultura *estrangera*: llengua, religió, pràctiques socials, valors, etc... que xoquen amb les cultures i institucions nadiues. Aquestes cultures estrangeres són exòtiques però respectables en els seus propis països, on poden ser apreciades pels turistes, peró quan resulta que apareixen a la porta del costat, aleshores posen en perill la *nostra* identitat, *la nostra* manera de fer les coses, i qüestionen el model de nació-estat mono-ètnic que proporciona seguretat i identificació als seus membres. En contrast, l'immigrant és l'estrany, el desconegut, que és vist com una amenaça potencial, fins i tot malgrat que la seva contribució a la força laboral és necessitada i apreciada.

Com a part de la classe treballadora en les economies capitalistes industrialitzades, els immigrants del Tercer Món porten als en altre temps arrogants imperis mundials, tot un significat de les contradiccions de l'explotació colonial. *Le colonialisme chez nous*, es queixen els francesos. Certament, no hi ha només semblança sinó també continuïtat entre l'explotació tradicional del treball sota el colonialisme i la inserció del treball immigrant a la força laboral dels països industrialitzats. A mesura que el boom econòmic després de la guerra i l'estat del benestar feien possible a la classe treballadora local aspirar a, i a vegades aconseguir, un *estatus* de classe mitjana, la situació econòmica a les antigues colònies així com a d'altres països del Tercer Món es va fer progressivament més difícil per a milions de camperols i residents urbans pobres. Al mateix temps, a Europa les ocupacions pitjor pagades i menys desitjades, les feines esgotadores o servils es tornaven accessibles no només perquè se'n creaven més en una economia en expansió, sinó també perquè els seus tradicionals ocupants, les classes treballadores locals, es desplaçaven cap a d'altres ocupacions més qualificades i millor pagades.

en llaç full informatiu
Nº 37/1990
D.L. B-19.976/1981 ISSN 0214-6711

ACTIVITATS

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR.

13-14 de gener del 1990. Camp de treball d'hivern al C.P.C.P.

En una infrastructura com és la del Centre, hi ha tot un seguit de tasques de manteniment i d'adequació que s'han de realitzar de manera periòdica.

Doncs bé, durant aquest cap de setmana vam dur a terme la poda dels arbres, tant fruiters com de jardí, la sega de l'herba de la zona d'esplai, el tractament d'hivern dels arbres, i la llaurada de la zona de fruiters així com el seu abonament amb fertilitzants. Pel que fa a la casa, vam adequar les noves prestatgeries construïdes en el darrer camp de treball internacional, i vam posar al dia l'hemeroteca.

Biblioteca: Darrerament hi ha hagut noves adquisicions de llibres entre les que cal destacar una donació efectuada pel Departament de Cultura de la Generalitat.

Hemeroteca: Continua augmentant el nombre de revistes que intercanviem amb el VIA FORA!. Properament les detallarem i en faren un breu resum temàtic de cadascuna.

Viver: Amb la participació activa del COL.LECTIU ECOLOGISTA BOSC VERD de Vilafranca del Penedès, dels voluntaris forestals i d'altres persones a títol individual, estan pràcticament enllestides les tasques d'omplenament del primer mòdul amb llavors de diferents varietats de *quercus*.

31 de gener del 1990. Xerrada als escolars de B.U.P. de l'Escola Sant Felip Neri de Barcelona. Aquesta exposició/col.loqui es va centrar en el tema associatiu i voluntari. L'objectiu era exposar la situació associativa catalana, la seva història, motivacions, evolució i actualitat, així com plantejar la necessitat de què cadascú de nosaltres dongui respostes concretes, tant a nivell personal com col.lectiu.

TREBALL SOBRE EL VOLUNTARISME

En aquests moments ja s'han constituït diversos equips de treball al voltant de cada apartat en què està dividit el treball.

Actualment s'està en la fase de recerca i de recollida de material, havent-se també iniciat una serie de contactes a nivell internacional.

Aquest treball compta amb la col.laboració, suport econòmic i de sistematització en la recerca, discussió i elaboració, de la Fundació Serveis de Cultura Popular.

31 de març -

TROBADA D

Des de la construcció del Centre Permanent de Cultura Popular, i gairebé cada any, hi hem celebrat la Festa de l'Arbre. Ha estat una manera de participar col.lectivament en la plantació de diferents tipus d'arbres i d'arbustos pels voltants de la casa, i un motiu per passar plegats/des un parell de dies tot continuant una tradició que té molt d'aposta pel futur. Però no ha estat només una festa podriem dir-ne "frívola", ja que en cada sessió hem xerrat i discutit sobre la problemàtica forestal i sobre quines mesures caldria prendre per solucionar-la.

Enguany, però, i dins del marc de col.laboració amb el COL.LECTIU ECOLOGISTA BOSC VERD de Vilafranca del Penedès, ens hem plantejat aquesta activitat d'una manera sensiblement diferent. La població vegetal del Turó dels Pujols és prou acceptable i el viver fet aquest estiu permet contemplar la repoblació d'altres zones del Penedès com un fet possible i imminent. D'altra banda, la degradació i el incendis motiven cada cop més persones i cal que plegades sapiguem què passa i què podem fer. A partir d'això organitzem aquesta TROBADA DE L'ARBRE amb els objectius següents:

A)- Presentar públicament el viver d'espècies forestals.

B)- Debatre la problemàtica de les masses forestals.

A)- Presentació pública del viver d'espècies forestals.

Com ja sabeu, en el camp de treball internacional d'aquest estiu passat, hem construït un viver. Consta de dos mòduls, amb una capacitat total d'uns vint mil plançons. Durant aquesta tardor i hivern, els amics i amigues del COL.LECTIU ECOLOGISTA BOSC VERD, així com també els Voluntaris Forestals i d'altres persones a títol individual, han anat plantant llavors d'alzines i de roures, prèviament seleccionades i germinades. És previst que enguany s'ompli un mòdul i l'any que ve l'altre, per tal de facilitar la rotació del viver i poder disposar cada any d'un estoc de plançons.

B)- Debat sobre la problemàtica de les masses forestals.

No és la primera vegada que en el Centre Permanent de Cultura Popular, realitzem debats i altres activitats de tipus ecologista. Fa un moment hem dit que en les tradicionals festes de l'arbre haviem dut a terme xerrades i discussions al voltant dels problemes en què es troben els nostres boscos. Més properament, a primers de juliol de l'any passat i ja en col.laboració amb el C.E. BOSC VERD, vam realitzar la trobada COM ANEM D'ECOLOGIA?, activitat que propera-

d'abril de 1990

E L'ARBRE

ment tindrà noves convocatòries.
En aquesta Trobada de l'Arbre, però, a més de debatre l'estat de les masses forestals en general, volem aprofundir en la problemàtica concreta dels boscos mediterranis de les serralades litoral i prelitoral. Considerem que cal portar a terme tasques de conscienciació pel que fa a la gravetat de la situació, agreujada amb els incendis forestals d'aquest darrer estiu, els quals han afectat intensament el terme municipal de Guardiola de Font-rubí.
Aquest debat el realitzarem en dues sessions (veieu l'avanç del programa d'aquí al costat)
1a)- La del dissabte, per a un màxim de trenta-cinc persones i amb un descans per a sopar, bàsicament informativa.
2a)- La del diumenge, amb un caràcter més ampli i pròpiament de debat.
Per aquesta segona sessió, preveiem fer una taula rodona amb la presència dels qui, d'alguna manera, són responsables de la prevenció i lluita contra els incendis i de la repoblació forestal. Per aquest motiu convocarem representants de les institucions amb competències en aquestes qüestions i representants d'alguns municipis del Penedès que encara (!) disposen de masses forestals.

AVANÇ DE PROGRAMA

DISSABTE DIA 31 DE MARÇ

• **5 de la tarda**, rebuda dels participants., visita als vivers, presentació.

• **6 de la tarda**, exposició de la problemàtica forestal en general i situació concreta al Penedès amb testimonis directes.

• **2/4 de 9 del vespre**, sopar

• **10 de la nit**, projecció d'un vídeo sobre aquesta problemàtica i desenvolupament d'activitats lúdiques col.lectives.

DIUMENGE 1 D'ABRIL

• **2/4 de 9 del matí**, llevar-se.

• **9 del matí**, esmorçar.

• **10 del matí** rebuda dels participants, visita als vivers.

• **11 del matí**, inici de la taula rodona

• **2 del migdia**, dinar col.lectiu a l'aire lliure.

en
llaç

D'aquesta manera el treball immigrant va passar a ocupar un *estatus* especial a molts països europeus. No només, parlant en general, va omplir buits específics a l'estructura laboral (hi ha excepcions, és clar: personal administratiu, comerciants, petits empresaris, professions liberals; però m'estic referint aquí a la tendència general); també va complementar i amb freqüència va competir amb la classe treballadora local tradicional. Aquest procés va donar peu al que alguns observadors han anomenat *doble mercat de treball*, un per la classe treballadora local i un altre per als immigrants. Els requisits, habilitats, condicions de treball, sous i beneficis van variar entre els dos mercats, reservant els nivells més baixos per als immigrants, que van trobar cada cop més difícil millorar o sortir-ne. Al mateix temps, la mateixa classe obrera va quedar fragmentada i dividida, una situació que no afavoria les accions unitàries de classe per aconseguir millors sous i condicions de treball i de vida, i que van permetre al mercat pressionar els salaris a la baixa.

No es estrany, doncs, que aquestes condicions fossin terra abonada pel resorgiment del que podem anomenar ara el *nou* racisme a l'Europa Occidental (i altres països industrialitzats). Això va ser així perquè el doble mercat de treball distingia entre blancs i negres o mestissos, i la classe treballadora va ser dividida d'acord amb criteris racials. Mentre que la *raça* (3) no era originàriament un factor que reduís necessàriament el treball immigrant a unes ocupacions o activitats específiques, s'anava convertint cada cop més en un factor que condicionava les relacions socials i econòmiques entre diferents segments de la població. En altres paraules, va tenir lloc el que un autor defineix com a *categorització racial* de les relacions de classe (4). I aquesta categorització racial de les relacions de classe va conduir cap al racisme institucional com a fet sociològic, extenent-se a tots els àmbits de la vida social. Mentre que la *raça* com a tal no és una realitat en el sentit que troba expressió com a tal en la vida política, econòmica, social i cultural. No és pas l'existència de *races* el que nodreix el racisme, sinó més aviat és la ideologia racista la que crea les *races* de les quals es nodreix.

En la mesura en què per les raons esmentades al començament d'aquest article, la ideologia racista existeix de forma latent a la història cultural europea, aquesta va ressorgir des dels seixanta sota una nova disfressa, centrant-se en les masses d'immigrants d'altres continents. Mentre la majoria d'aquests immigrants eren al començament només treballadors temporals, amb el pas del temps la seva composició demogràfica ha canviat. Molts són ara residents permanents amb les seves famílies: els fills dels immigrants han nascut aquí i en són ciutadans: fa poc els refugiats polítics, amb els seus problemes particulars, han incrementat el seu nombre. La ideologia racista els ha atrapat tots a la seva xarxa. I d'acord amb estudis recents, incloent l'informe del Parlament Europeu, el racisme va en augment, fortament lligat al ressorgiment de l'activitat política d'extrema dreta en alguns països europeus.

El nou racisme no està únicament dirigit contra individus que són vistos com a físicament diferents. Les diferències físiques, sigui quina sigui la seva nauralesa, solament es tornen socialment significatives quan van lligades a d'altres factors, tals com la conducta, activitat econòmica, valors culturals, relacions socials, etc... El racisme és una ideologia virulenta, no només perquè postula la suposada superioritat d'una *raça* sobre una altra, sinó perquè correlaciona característiques racials individuals amb variables socials i culturals de grups i pobles enters. Així, el racisme condueix cap a una valoració subjectiva dels individus segons trets físics, a generalitzacions i judicis de valor sobre cultures i societats senceres.

Els nous immigrants a Europa provenen d'orígens culturalment diversos, porten amb ells les seves llengües, religions, estructures socials i sistemes de valor. La ideologia racista rebutja aquests elements *estrangers* en nom del nacionalisme i el patriotisme. Les víctimes del nou racisme ja no són únicament els individus físicament distints (negres, àrabs, indis, orientals) sinó els grups ètnics diferents culturalment i social. La

discriminació racial esdevé descriminació ètnica. Si això s'hauria també d'anomenar racisme o no, és una qüestió oberta sobre la que resta molt per debatre. Alguns erudits limitarien el terme racisme a la discriminació basada en trets físics. D'altres inclouen la discriminació ètnica en general sota aquest terme. El fet és, sigui com sigui, que sense tenir en compte el color de la pell i d'altres trets físics, grups ètnics immigrants (d'igual manera que d'altres minories nacionals i regionals abans d'ells) han esdevingut l'objecte de tractament discriminatori a causa dels seus models socials i culturals, de la seva manera de viure. I habitualment serà dificultòs, sinó impossible, separar a la pràctica la discriminació racial de l'ètnica. Per a molts especialistes i professionals, la solució al racisme ha de ser doble. Per una banda, la ideologia racista i la discriminació, tant racial com ètnica, han de desaparèixer.

Això pot ser dut a terme mitjançant l'acció legal i el procés educatiu. La plena igualtat de tots els grups socials (tant si aquests són definits i identificats en termes racials o ètnics) ha de ser aconseguida, d'acord amb els principis de les actes internacionals dels drets humans. Quan el racisme hagi desaparegut i la igualtat formal hagi estat aconseguida, aleshores els drets humans dels grups minoritaris estaran protegits.Però per altra banda, en la majoria dels països s'escolten crides per la ràpida integració i incorporació de grups immigrants dins el principal corrent social i cultural. Aquest ideal és presentat com una solució al racisme i a l'inversa, el racisme és vist com un obstacle major per a la consecució d'aquest objectiu. Servint de base a aquesta perspectiva, hi ha la idea de què són precisament les diferències ètniques i culturals de grups minoritaris les que determinen o almenys condicionen el racisme. Si aquestes diferències tendíssin a desaparèixer, llavors novament seria atesa la igualtat formal i els drets humans de grups minoritaris (els quals aleshores mai més serien considerats com a tals) serien protegits. L'objectiu de *la integració total* és virtuós. S'espera que a través de la integració, desapareixeran molts dels obstacles de les minories immigrants al benestar i als perfeccionats models de vida. A la vegada, la població majoritària se sentirà menys

amenaçada i insegura i el vell ideal d'una nació ètnica homogènia serà preservat.

Però la proposta integracionista té dos inconvenients. En primer lloc, en blasmar virtualment la víctima per l'existència del racisme (recordem el vell eslògan sobre els jueus com a causants de l'anti-semitisme), descuida i subestima el poder de *la categorització racial*, ja mencionada abans en crear diferències significants socialment on no n'hi havia cap, o amb prou feines alguna, abans. En segon lloc, no reconeix un importantíssim fenomen del nostre temps: la reivindicació, per nombrosos grups ètnics de tot el món, de la seva pròpia identitat, de la seva supervivència i reproducció com a pobles o grups socials culturalment específics, dins d'una societat més ample. El dret a ser diferent de la majoria ètnica dominant, *le droit à la différence*, ha esdevingut una qüestió important en el món contemporani, i sens dubte un dret humà fonamental reconegut així pel dret internacional. La política integracionista, pot violar de fet (amb la millor de les intencions) alguns drets humans bàsics de pobles minoritaris, incloent els immigrants. Així, trobem també programes socials i culturals planejats per a protegir el patrimoni cultural i la identitat social de tals grups. Si tenen èxit, i si els immigrants i els seus descendents desitgen preservar la seva identitat cultural, aleshores indubtablement la natura tradicional de la nació-estat mono-ètnica serà modificada. I el combat contra la discriminació racial i ètnica també haurà d'incloure programes per al reconeixement i respecte de les diferències ètniques dins de la nació-estat.

Tals programes poden, no obstant, no ser populars entre certs sectors de la població nadiua, als quals poden creure que la seva pròpia identitat ètnica nacional està amenaçada per la dinàmica ètnica i cultural dels immigrants. Aquí, els drets humans col.lectius dels diferents grups de població poden, en efecte, entrar en contradicció. I de vegades, aquestes contradiccions duen a conflicte polític.

En conclusió, el *nou* racisme a Europa no és realment tan nou, ja que la ideologia racista i etnocèntrica està arrelada a la història nacional i colonial europea. És nou únicament pel que fa al seu exercici actual sobre poblacions immigrants i els seus descendents abans que sobre les tradicionals minories territorials i religioses (encara que també aquestes encara pateixen diferents formes de discriminació). Com a estès fenomen social i econòmic, el racisme d'avui sols pot ser entès dins el marc dels canvis estructurals que han tingut lloc en les economies dels països europeus industrialitzats. Això no implica que el racisme sigui merament un epifenomen de forces materials, però tampoc és simplement una sèrie d'actituds subjectives sense base, les quals desapareixeran amb una mica de bona voluntat i educació humanitària. En tot cas de racisme, almenys dos factors estan en qüestió: l'estructura i dinàmica de l'economia (particularment la composició de la força de treball i la seva relació amb el capital), i els sistemes predominants de valor cultural i tendències ideològiques. Si la lluita contra el racisme ha de trionfar, és necessari un enteniment més profund de les condicions que l'han produït i continuen proporcionant una justificació de les seves diferents expressions.

Notes:

(1) Anderson, Benedict, **Imagined Communities** (London: Verso, 1983)

(2) Smith, Anthony, **The Ethnic Origins of Nations** (Oxfird: Basil Blackwell, 1986)

(3) El terme *raça* està aquí escrit en cursiva perquè correspon a un objecte no real o definible científicament; és merament una categoria sociològica o ideològica definida a voluntat per qualsevol qui l'utilitzi.

(4) Veure Robert Miles, **Racism and Migrant Labor** (London: Routledge & Kegan Paul, 1982).

Rodolfo Stavenhagen. Membre de The Comitee of IFDA i coordinador de The United Nations University.

EROS I ELS SEUS ROSTRES ENIGMÀTICS
un llibre d' Enric Aguilar

ENRIC AGUILAR
Eros i els seus rostres enigmàtics
Ed. La Llar del Llibre
Barcelona 1989

Aquest és un llibre que vol trencar motlles i introduir un element de pluralisme allí on regna un uniformisme gairebé asfixiant. També en el tema de la sexualitat és urgent, segons l'autor, cercar alternatives radicals als paradigmes en vigor. La intenció del treball és interrompre la monotonia del discurs en voga i presentar el necessari contrapunt a una sèrie de tesis sexològiques fonamentals, que tendeixen a fomentar actituds intrans igents o com a mínim poc dialogants.

Les tesis bàsiques contra les quals es vol plantar cara en el llibre són les següents:

1a)- En la història de gairebé tres milions d'anys de la humanitat no hi ha hagut pràcticament canvis fonamentals pel que fa a la conducta sexual de la humanitat. El que tenim ara ha estat sempre i així cal que continuï per sempre.

2a)- El tabú de l'incest ha estat sempre vigent, per tal com l'intercanvi de les dones del propi grup amb les dones d'un altre grup és el fonament mateix de la societat. Les infraccions freqüents que trobem d'aquest tabú en diverses cultures arcaiques i no tan arcaiques han de ser considerades com a meres excepcions que reforcen la regla i que cal explicar en funció d'una sèrie de circumstàncies. Així, per exemple, la infracció del tabú de l'incest per part de certes *élites* sòcio-religioses no és més que un mitjà inventat per aquestes, d'una banda per designar-ne un lloc apart en el sistema social i de l'altra per concentrar més fàcilment la riquesa i el poder en les seves mans.

3a)- El tabú de l'homosexualitat, que trobem pràcticament arreu, ha existit també sempre d'una forma o altra, de manera que les infraccions al mateix, que caracteritzen certes cultures, depenen merament de certes circumstàncies, entre les quals tenen especial importància els matrimonis concertats, la superpoblació masculina, l'acaparament de les dones per part dels ancians de la tribu, una polaritat sexual extrema, fortes restriccions respecte al comerç heterosexual, etc...

4a)- Allò que realment compta per respecte a la sexualitat humana és la mesura en què es conforma bàsicament a la programació genètica heretada de l'animal, la mesura en que la sexualitat humana és una perllongació de la sexualitat animal amb la seva finalitat primària biològica. Això, òbviament, no implica que aquesta sexualitat natural no hagi de ser sotmesa a correctius culturals. En consonància amb això la conformitat fonamental de la sexualitat humana a la dotació genètica heretada de l'animal constitueix un criteri important per valorar la conducta sexual.

5a)- La cultura humana és fruit de la repressió de la sexualitat i no pot existir sense aquesta repressió. *La sublimació de l'instint*, diu Freud, *és un tret especialment conspicu de l'evolució cultural. És ella que fa possible que les més altes operacions mentals, les activitats científiques, artístiques, ideològiques juguin una part tan important en la vida civilitzada.*

* * *

En oposició radical a aquests diversos plantejaments les tesis que es pretenen defensar són les següents:

1a)- La conducta sexual de l'home actual pot diferir en punts importants de la de les races

humanes primeres. No pot ser que tota la història passada de la sexualitat no sigui res més que una avorridíssima repetició enrera del que tenim en l'actualitat. Només una teoria així sembla que té un mínim de possibilitats de no ser enorme anacronisme o una defensa ultrança del sistema de valoracions actual.

2a)- El tabú de l'incest no ha existit sempre, ans ha aparegut possiblement avançat el paleolític superior com a conseqüència d'alguns fets traumàtics ocorreguts per aquesta época. Abans d'aquests fets traumàtics, l'endogàmia era la forma habitual de relació sexual dels dos gèneres, com ho és dintre del món dels antropoides i aquesta endogàmia no excloïa possiblement les relacions consanguínies. El fonament de la societat humana no era l'intercanvi de dones entre dos grups d'homes, sinó la socialització dels *mitjans de producció*, que té el seu inici en la caça.

3a)- L'homosexualitat, lluny d'haver estat sempre una pràctica esporàdica de la humanitat, ha estat possiblement durant centenars de milers d'anys una pràctica humana universal, tant sota la forma d'homosexualitat de companyonatge com sota la forma d'homosexualitat iniciàtica. No solament això, sinó que ha estat probablement decisiva en la configuració de la cultura humana primordial, en la mesura en què creiem que ha estat vista com a condició *sine qua non*, tant per accedir a l'estat adult com per accedir al *matrimoni*.

4a)- Allò que realment compta per respecte a la sexualitat humana com en general per respecte a gairebé totes les coses humanes importants no és la seva conformitat a la programació genètica, sinó més aviat al seu alliberament progressiu d'aquesta programació. Mentre la sexualitat que s'adapta als patrons genètics heretats del passat animal (la prevalent en el món modern) no obre amb la seva llei de simple repetició del codificat cap via nova ni per a l'home en general ni per a la sexualitat en particular, la sexualitat que s'ha anat desmarcant més i més dels patrons de conducta genèticament heretats (com és ara la incestuositat i l'homosexualitat de companyonatge o iniciàtica) obre, com la resta dels fenòmens típicament culturals, una sèrie d'avingudes, que poden ser de la més alta importància no ja per a l'evolució futura de la sexualitat, sinó també per a l'evolució futura de l'home en general.

Aquesta teoria proporciona, segons l'autor, un criteri de valoració de la història de la sexualitat ben distint del que s'acostuma a emprar. Allí on el criteri de valoració habitual hi veu la gran cosa, això és, en la conducta sexual que s'acosta màximament a la conducta sexual animal, allí aquest altre criteri de valoració hi veu la cosa menys interessant, aquella en la qual a penes s'hauria d'insistir. En canvi, allí on el criteri de valoració corrent no hi sap veure a vegades res més que una desviació de les regles de comportament seguides per tots els membres corrents i *no fracassats* de les cultures importants, allí aquest altre criteri de valoració hi veu la cosa més important des del punt de vista evolutiu, la que pot comptar més encara a la consecució de noves fites en l'evolució.

5a)- La cultura basada en la repressió de la sexualitat és l'única cultura que ha existit en la humanitat. Abans d'ella i durant un llarguíssim període de temps, que engloba el paleolític inferior, el mig i una part del superior, la cultura humana no s'ha basat - pel ques es pot inferir- en la repressió de la sexualitat, sinó en el seu cultiu, en la seva expansió, en la seva ampliació.

* * *

Plantejades les coses en aquests termes, el problema a investigar no és el període històric, sinó el període prehistòric de la sexualitat. La raó per escollir aquest període no és, com es podria maliciosament pensar, alliberar-se de les constriccions de la realitat, per donar lliure curs a la fantasia. Això tindria sentit, si el que es volgués fer fos una obra de ficció sobre la sexualitat passada de la humanitat; no, si el que es vol fer és presentar un conjunt d'hipòtesis raonables sobre la mateixa.

La raó per escollir aquest període com a tema d'estudi és perquè només ell té la possibilitat de ser diferent del període històric i és d'aquesta possible diferència del que

l'autor vol parlar.

El període prehistòric de la sexualitat no és només un període apassionant de reconstruir, com diu Moscovici, sinó un període necessari de reconstruir, car sense aquesta reconstrucció les bases de la cultura i àdhuc de l'equipament psicològic humà queden absolutament penjades. En aquest sentit l'aversió de certs antropòlegs a cercar patrons coherents d'evolució social en la prehistòria, així com llur afecció a conformarse amb l'estudi tot al més dels darrers 10.000 anys és, segons l'autor, totalment criticable. Especulatives o no, cal traçar les línies de la prehistòria de la sexualitat, si no es vol que una part considerable del sentit de la vida quedi totalment en suspens.

* * *

Els materials que l'autor utilitza per anar construint la seva història i teoria alternatives de la sexualitat no difereixen fonamentalment dels que utilitzen o poden utilitzar altres autors. El que difereix és la interpretació d'aquests materials.

Aquests materials són de tres tipus, és a saber, una certa teoria de l'hominització, una certa interpretació dels materials mítics i una certa interpretació dels materials etnogràfics.

Bé que hom tendeixi a servir-se d'aquests materials en el sentit precís que afavoreix la ideologia sexual en voga, en realitat són molt més polisèmics i equívocs del que alguns voldrien, i aquesta polisèmia i equivocitat justifica plenament el que puguin ser interpretats d'una manera ben distinta de com s'acostuma a fer.

* * *

Pel que fa a les teories de l'hominització, hi ha tres postures bàsiques:

a)- la dels qui creuen que l'hominització fou un afer en el qual participaren per un igual les diverses seccions de deterninades societats pre-humanes;

b)- la dels qui creuen que foren les femelles les qui tingueren el rol principal;

c)- la dels qui creuen que fou un grup determinat de mascles el qui tingué al iniciativa.

Cadascuna d'aquestes postures, convenientment desenvolupada, permet arribar a determinades conclusions sobre la història de la sexualitat. L'autor escull aquella teoria de l'hominització que pensa que afavoreix més les tesis presentades, la qual cosa no significa per a ell que sigui necessàriament més certa que les altres. Es tracta simplement d'una qüestió d'expedient.

Pel que fa a la interpretació dels materials mítics, hom fa notar que pot respondre a dues postures diametralment oposades:

a)- la postura dels qui creuen que la majoria de mites referents a pràctiques sexuals, més o menys anòmales, lluny de fer referència al passat prehistòric de la humanitat, han estat inventats per justificar pràctiques del pre sent;

b)- la postura dels qui creuen que alguns almenys d'aquests mites poden fer referència al passat prehistòric de la humanitat i ens obren en conseqüència una sèrie de perspectives sobre la conducta sexual primordial de l'ésser humà.

L'adopció d'una o altra d'questes hermenèutiques porta òbviament a reconstruccions ben distintes del passat prehistòric.

L'autor decideix adoptar la segona hermenèutica, profusament emprada per autors com Georges Dumézil, Bernard Sergent, Géza Roheim, etc... per tal com és la que li permet recolzar millor les seves tesis alternatives.

En defensa de la seva elecció l'autor subratlla que, llevat d'alguns casos obvis, ningú no pot fàcilment descartar aquest tipus d'hermenèutica, que és d'altra banda la que s'adapta millor a la idea que es fan de les coses els pobles que posseeixen aquests mites. No solament hi creuen, com és propi dels mites, a ulls clucs, sinó que estan a més convençuts que fan referència a l'època més remota de la història humana. I això, almenys en una sèrie de casos, és enterament gratuït descartar-ho.

Pel que fa als materials etnogràfics, hi ha també, segons l'autor, dues maneres diametralment oposades de tractar-los:

a)- la dels qui creuen que les infraccions socialment sancionades dels grans tabús sexuals de la humanitat són meres excepcions que confirmen la regla i que cal explicar en funció d'un conjunt de circumstàncies;

b)- la dels qui creuen que aquestes infraccions socialment sancionades no s'expliquen per cap conjunt de circumstàncies i que, lluny de constituir simples excepcions a la regla -que no admet realment excepcions-, són possiblement restes de l'ordre primordial de coses, restes que una sèrie de circumstàncies propícies han permès salvar de la desaparició.

Tenint això en compte, l'autor gosa considerar les transgressions, socialment sancionades, dels grans tabús sexuals de la humanitat, no pas com el resultat d'un cúmul de factors, sinó com una pervivència modificada dels costums primordials de la humanitat, com a restes miraculosament salvades de l'antic ordre de coses.

Això podrà òbviament ser negat, però el que no pot ser fàcilement es falsificat. I, mentre no sigui falsificat, dóna certament peu -diu l'autor- a fer una hermenèutica d'una sèrie de materials etnogràfics ben distinta de la que és habitual de fer.

Amb tots aquests instruments a la mà és com l'autor va construint la seva història alternativa de la sexualitat.

Una de les seves hipòtesis centrals és que en el període que va del paleolític inferior al superior la sexualitat humana es va distanciar enormement dels patrons de conducta heretats dels avantpassats antropoides. Les passes successives i acumulatives donades per l'home en el seu camí d'allunyament d'aquests patrons foren tres.

La primera hauria consistit en la socialització de la sexualitat, la qual hauria comprès coses tan allunyades de la conducta sexual heretada dels primats com són *el matrimoni en grup*, les unions incestuoses regularitzades, l'homosexualitat de companyonatge o l'homosexualitat iniciàtica. Tot això ja possiblement a partir de *l'homo habilis*.

El segon pas donat en la línia del distanciament de la programació genètica heretada hauria estat la conversió de totes aquestes formes de sexualitat en formes de màgia, quan l'incest, l'homosexualitat, etc... foren aparentment convertits en rituals màgics, com a conseqüència del descobriment del poder que pot adquirir el pensament, quan s'associa al desig, a la passió, al sentiment intens. Tot això seria un segon allunyament de la programació genètica i és possible que pogués haver començat a donar-se a partir de *l'homo erectus*, si tenim present que certes troballes que s'han fet en alguns dels seus campaments permeten assenyalar-lo com el descobridor de la màgia.

La tercera passa donada en la línia del distanciament de la programació genètica heretada hauria estat la cosmicització i la divinització de la sexualitat, la conversió dels òrgans sexuals en símbols de l'absolut i de les accions sexuals en sagraments dels processos còsmics. Aquest fóra un tercer distanciament de la programació genètica que hauria tingut ample temps de consolidar-se en el període de més de 20.000 anys, que va de *l'homo sapiens neanderthalensis* a *l'homo sapiens sapiens*.

La presumpció de l'autor és que si l'home hagués continuat per aquesta via, això és, la via de la cultura no-repressiva, a hores d'hara hauria franquejat l'etapa evolutiva en la qual es troba i hauria atès aquell estat superior, que alguns anomenen *l'home nou*, altres *l'home diví*, altres *el superhome*.

La profunda involució cultural que, segons ell, tingué lloc entrat el paleolític superior i que instaurà la cultura repressiva que tenim en l'actualitat, hauria interrumput el procés evolutiu i continuaria impedint que es reprengués realment amb força.

Perquè l'home atenyi el terme de la seva evolució és imprescindible, segons l'autor, que trobi un punt d'enllaç amb el passat. Això, ja es pot suposar, no pas per mitjà d'una repetició al peu de la lletra del passat, en el sentit de la *Wiederholung* de la qual parla Heidegger en les seves reflexions sobre el sentit de la història.

Emprendre un treball d'aquest tipus, no en forma d'article, sinó en forma de llibre, és excepcional. Escriure'l en català és encara més excepcional i necessari, si és que la cultura catalana ha de començar a dir la seva en temes que semblen monopolitzar les anomenades grans cultures. Es per aquesta raó que el llibre d'Enric Aguilar mereix, com diu Salvador Giner en el pròleg, l'atenció dels lectors catalans.

MÉS SOBRE L'OBJECCIÓ

Jordi Armadans

La lectura de la col.laboració d'en Gustinet *Les ONG'S i la Llei d'Objecció de Consciència* (Via Fora! núm 24) m'ha portat a pensar i repensar una sèrie de qüestions i exposar-les en aquest escrit, no tant a mode de contesta/rèplica al seu article, tot i que en faré alguns esments, sinó reflexionant una mica sobre l'objecció de consciència i les estratègies que s'hi desenvolupen.

Abans que res, voldria aclarir que no sóc dels que veuen el debat servei civil/insubmissió a nivell de partit de futbol o d'enfrontament excloent (*o ells o nosaltres; bons i dolents, traïdors i purs,...*) perquè no ho veig així, i perquè les coses són prou complexes com per resoldre-ho tot a base de simplismes, etiquetes i sectarisme.

Per la meva part, la insubmissió és una opció personal totalment vàlida, que aplaudeixo i aprecio. La postura de negar-se a complir un servei militar obligatori i un servei civil presentat com a substitutori de l'anterior, és una clara postura de defensa de les llibertats i dels drets personals, plenament compatible amb el pensament antimilitarista i molt exemplificable amb la pràctica no-violenta.

El que no veig tan clar, és prendre la insubmissió com a estratègia col.lectiva/global de l'objecció de consciència i del que discrepo totalment és de concebre la insubmissió com l'única via possible i coherent dins de l'objecció de consciència, menystenint i bandejant altres opcions tot assimilant-les al reforçament del militarisme, del servei militar i de la Llei d'O.C. actual.

La insubmissió com a estratègia col.lectiva i política posa l'accent en la negativa a complir cap servei obligatori (objectiu ben lloable, repeteixo) quedant la crítica i continguts antimilitaristes, però, en un segon terme, més diluïts i difusos. En la pràctica, això s'ha traduït en un acostament a l'estratègia de la insubmissió per part de col.lectius i sectors que la veuen com una possibilitat més de lluita oberta contra l'estat (alguns per capitalista, altres per espanyolista, altres pel fet mateix de ser estat...) i no dins la concepció tradicional de l'O.C. com a eina de denúncia antimilitarista i pacifista. (És obvi que certs plantejaments anticapitalistes, antiestatalistes, antiautoritaris... són en bona part antimilitaristes, però també ho és que tota la complexitat i riquesa de valors, actituds i propostes de l'antimilitarisme i la pràctica no-violenta li configuren un caràcter independent i propi, i que no és assumible per cap ideologia clàssica sense profundes transformacions en el seu sí).

Al capdavall, s'acaba fent i predicant la insubmissió, mobilitzant i dinamitzant el personal... però insubmissió per a què? Per acabar amb la conscripció es diu. I per fer inaplicable la llei, també. Però un cop inaplicable, es demanarà una nova llei d'O.C., respectuosa i integradora de les esperances i inquietuds dels objectors de consciència o no? Acabant amb la conscripció acabarem amb l'armamentisme o amb la consciència militaritzada d'aquesta societat?

Potser caldria indagar altres vies, que permetin una major riquesa d'objectius, un seguit de propostes positives i una clara vinculació amb el pensament antimilitarista i la pràctica no-violenta.

El servei militar obligatori funciona com una micro-societat: amb les seves pròpies estructures, valors, legitimacions, models de conducta, càstigs, jerarquies, mecanismes decisoris... Tot un marc que accentua, consolida i exagera les característiques del sistema: obediència cega, autoritarisme, discriminació, idolatració de la violència, la força i la mort... i on l'única sortida és l'escaqueig insolidari: el campi qui pugui. Aquest marc és internalitzat per bona part dels joves, en gran o petita mesura, i acabaran reproduint en els seus marcs d'actuació i convivència (família, treball, amistats, grup, societat...) tots els valors, conductes i estructures apreses.

Doncs bé, el servei civil en ONG'S de caràcter alternatiu podria ser una experiència prou interessant i positiva (aclareixo: no tots els serveis civils; no totes les ONG'S, i en no totes les que s'autoqualifiquen d'alter-

natives). Podria representar un marc, una oportunitat com poques, de conceptualitzar i practicar tota una altra colla de valors i esquemes: més participatius, més autogestionaris, més solidaris, més crítics, més transformadors i més orientats al compromís que a l'escaqueig. (Pensem per exemple en la tasca que es podria fer en ONG'S que treballen per la dinamització cultural, social i humana de barris deprimits i degradats amb alts índexs d'explotació i marginació, i que a més seria una denúncia constant de la cara bruta del sistema).

Per tot el que s'ha esmentat, semblaria més coherent que tot això es pugui realitzar només en serveis civils de caire autogestionari, al marge de la llei actual. Es cert, però, que també es poden aprofitar les escletxes de la llei per entrar-hi projectes de servei civil alternatius, alhora que es practica la desobediència en els aspectes més discriminatoris i penalitzatoris (per exemple: plantar-se als 12 mesos de realització de servei civil). I ben sincerament, tot això que he plantejat fins ara, poc té a veure amb el *qualsevol cosa abans de fer la mili* que en Gustinet denunciava.

Tot i que no en sóc gaire partidari, podriem dibuixar un futur feliç al camí dels serveis civils alternatius: per la seva pròpia dinàmica pedagògica (no a la lògica militarista; construïm una alternativa), més la denúncia de l'actual llei, més la desobediència real a la llei, més la sensibilització pel canvi de la llei... podrien portar a una consciència, fins al límit que la conscripció ja no tindria sentit, perquè l'excepció a aquesta seria la regla. Així s'aconseguiria el mateix objectiu que la insubmissió (adéu a la conscripció) a l'hora que s'hauria fet una tasca sensibilitzadora molt important, i amb els temps que corren, gens menyspreable.

Però tornem al present i passem un poc de discursos teòrics i futurs perfectes: des d'una concepció exclusivista de la insubmissió es malda per la no realització de serveis civils (siguin interessants o no) i es va a la caça de les ONG'S per tal que no presentin propostes d'acolliment d'objectors. Tenint en compte que les ONG'S són més sensibles, i també més febles, davant els arguments insubmisos... Què s'acabarà provocant? S'està liquidant un camí digne, interessant i engrescador, una via, ara com ara possible i legal, que permeti una objecció amb contingut i crítica. S'està impossibilitant que un nombre important de joves es declarin objectors i que tant ells com la societat en puguin treure algun profit. Si se segueix així, no cal ser massa espavilat per entendre que un jove de 19 anys davant la norma del servei militar obligatori, els 18 mesos de protecció civil o de col.laborador amb la guàrdia municipal (no gaire diferents al servei militar obligatori ni gaire engrescadors; i malgrat tot ja comporta problemes) i el risc de la insubmissió, acabarà marxant a la mili, tot i que després vagi a totes les manis pro-insubmissió i s'enganxi adhesius de Mili KK.

No és massa exagerat afirmar que una estratègia de desprestigi total davant qualsevol servei civil, es carregar-se una de les poques possibilitats reals que tenen els joves de dir no a un determinat estat de coses. I una de les poques possibles, perquè molts pocs són els que assumirien els riscos de la insubmissió, i menys quan els objectius són molt difusos i ambigus.

Crec que val la pena treballar per oferir una via engrescadora de servei civil alternatius i un nou marc legal no discriminatori.

Finalment voldria fer referència a un comentari-conclusió de l'article d'en Gustinet. Parlar de diferenciar dues maneres d'entendre l'objecció de consciència : una conscient i amb inquietuds col.lectives -podriem anomenar-la - *la pura*- i una altra més individual i primària -*la light*- vaja. La conclusió no aclareix, potser intencionadament, si la primera objecció de consciència és la que es plasma amb la insubmissió i la segona amb la postura de fer servei civil. Per si de cas, esmentar quelcom que és de calaix: objectors lights en trobem arreu (des del que s'apunta a la insubmissió perquè tradicionalment s'apunta a tots els merders sense importar-li massa a què es deu aquest, fins al servei civiler que es fa objector quan descobreix que pot fer el servei civil al costat de casa), de la mateixa manera que en les dues estratègies, i en d'altres aquí no esmentades, trobarem joves que, fruit d'una reflexió serena i conscient prenen un compromís amb l'esperança d'un món que pugui caminar sense la presència de la fam, de la mort i de la repressió.

Jordi Armadans i Gil. Objector de consciència i membre de l'A.O.C.(Associació d'Objectors/es de Consciència).

EL RETORN DELS MONJOS

Una de les característiques d'ENLLAÇ ha estat sempre l'estar amatents i sensibles a les noves propostes que es fan presents a la nostra realitat cultural i social, tant la més propera com la més llunyana de nosaltres. Amb més o menys encert, els darrers anys hem intentat d'apropar-nos i apropar-vos a les formulacions i perspectives que podriem englobar en la denominació d'alternatives.
Es tracta de tot un seguit d'iniciatives que d'alguna manera volen donar una resposta immediata i alhora global a la situació de despersonatlització i agressivitat imperants en el món d'avui.
Amb aquest esperit i amb la intenció que aquest article no sigui l'últim, us oferim una breu exposició introductòria del marc on la gent d'ENLLAÇ creiem es desenvolupen els nous monjos i monestirs que semble ser que retornaran en els propers anys.

One of the characteristics of ENLLAÇ has always been that of being sensitive and constant to any new proposal presented in regard to our cultural and social reality, both the ones next to us as the ones far from us. With more or less success, we have tried during the last years to get closer and to get you closer to the formulations and perspectives which we could put together under the denomination of alternatives.
These include a series of initiatives which somehow desire to offer an immediate and, at the same time, general answer to the situation of depersonalization and aggressiveness in today's world.
With this spirit and with the intention of not having this article be the last, we offer you a brief introductory exposition of the frame in wich (the people from ENLLAÇ believe) the new monks and monastries -who seem will be coming back in the years to come- are going to develop.

Karakterizajo de ENLLAÇ estis la ĉiama atento kaj sentemo pri la novaj proponoj aperantaj en nia kultura kaj socia realo, tiel la plej proksima kiel la plej malproksima al ni. Pli-malpli trafe dum la lastaj jaroj ni klopodis alproksmiĝi kaj alproksimigi vin al tiuj proponoj kaj perspektivoj kiujn entute ni nomu alternativoj.
Temas pli pluraj iniciatoj kiuj iel volas tuj kaj entute respondi al la situacio de senpersoneco kaj agresemo regantaj la nunan mondon.
Kun tiu spirito kaj la intenco ke ĉi tiu artikolo ne estu la lasta, ni prezentas al vi mallongan enkondukan bildon pri la kadro kie laŭ la opinio de la homoj de ENLLAÇ disvolviĝas la novaj monaĥoj kaj monĥejoj kiuj laŭŝajne revenos en la venontaj jaroj.

En aquest ric, contradictori, plural i a voltes massa caòtic món ecologista-alternatiu, s'ha anat fent present progressivament una corrent difusa, teòrica i pràctica que reclama insistentment una renovació espiritual com a condició necessària per a la superació de la crisi de civilització en la què Occident i de retruc el món sencer es troben immersos. Aquesta renovació espiritual és formulada en molts casos a partir de la recuperació de la imatge i de la pràctica del monjo i la vida monacal, que tan importants foren en la construcció de la nostra Europa, després de la desfeta de l'Imperi Romà, a partir de l'Edat Mitjana. A grans trets es poden assenyalar dos tipus de fets en el marc de la constel.lació ecologista-alternativa als països occidentals que ens mostren la voluntat de recuperació del monjo i la vida monacal(1).

Per una banda hi ha el conjunt de comunitats de vida formades per tots aquells i aquelles que han fet aquest tipus d'opció convivencial, pels quals el creixement personal i espiritual és un element molt important. Amb aquesta opció intenten dur a terme el tipus de vida que es troba a l'horitzó de la seva utopia. La diversitat d'aquests grups és força gran i no totes contemplen la implicació sòcio-cultural del seu projecte de la mateixa manera. Cal dir també que en molts casos aquestes noves comunitats no formulen la seva proposta com a quelcom de monacal, tot i que a la realitat aquesta s'hi troba relacionada a un nivell o altre: recerca d'un creixement personal de base espiritual, opció de vida basada en la simplicitat voluntària, integració en els cicles naturals, creació d'estructures, econòmiques, convivencials i culturals alternatives a les dominnats... La importància de la seva implantació és desigual segons les àrees, essent França i els EE.UU. d'Amèrica on la seva presència és més important. Tanmateix dins d'aquest mateix VIA FORA! us parlem d'un projecte fet realitat pels companys de PORTAVELLA, el qual es tracta d'un procés de concreció a tenir molt en compte.

Alguns han volgut veure en tot aquest moviment comunitari tan sols una perllongació en el temps de les comunes dels hippies dels anys 60, valorant-ho tan sols com una nostàlgia negativa i infructífera. Sense negar una certa relació en aquest sentit, que no és l'única ni la més important, cal deixar lar que les actuals comunitats presenten diferències importants i esencials amb aquelles propostes de la dècada de les flors, i que en un altre moment podrem analitzar més detingudament.

Per altra banda, diferents persones, les quals es poden situar en el camp del pensament ecologista i alternatiu, en els darrers anys han manifestat amb claretat la necessitat de nous monjos i nous monestirs per a redreçar i reconduir la realitat sòcio-cultural d'Occident. Assenyalem-ne unes quantes, potser les més representatives.

- Leopold Khor, economista i pensador alemany, anomenat el Noé de Salzburg,

mestre de E.F. Schumacher i reivindicador de la mesura humana en les realitzacions culturals i materials de la humanitat. Vegi's l'entrevista publicada anteriorment per VIA FORA!, en la que demana explícitament la creació de nous monestirs (2).

- Teodor Roszak, historiador nordamericà, estudiòs del moviment de la contracultura, que en el seu darrer llibre analitza el paper dels monestirs i la vida monacal a la història europea i valora la seva possible viabilitat actual i futura (3).

- Rudolf Barho, intel.lectual alemany provinent de la R.D.A. on fou engarjolat i posteriorment expulsat pel seu marxisme heterodox i renovador, militant dels Die Grünen de la R.F.A. del 1980 al 1984. Des de la seva sortida del partit verd alemany s'ha dedicat a la recerca d'una síntesi entre política i espiritualitat, que l'ha portat a la reivindicació i creació de nous monestirs com a element bàsic d'un nou procés de socialització i culturació. El resultat i orientació de la seva proposta queda clarament expressat en el text que fa uns números també vam publicar al VIA FORA! (4).

- Raimon Pànikkar, filòsof, teòleg i pensador indo-català, que enmig de tota la seva tasca d'investigació i estudi de la societat actual, des d'una perspectiva profundament interdisciplinària i intercultural, ha estudiat i tractat el paper i lloc del monjo modern(5).

Aquests elements il.lustradors que hem presentat d'una manera sintètica són els que ens fan pensar que en els propers temps assistirem a un floriment de vocacions i opcions monacals, no d'una manera massiva i intensa (per altra banda poc desitjable), sinó lentament però amb persistència i força.

Certament que aquest previsible moviment neomonacal serà divers, plural, contradictori, no mancat d'errors (d'altra banda imprescindibles i necessaris), però que segurament anirà prenent una importància progressiva en el nostre teixit social i cultural. No cal dir que totes i tots esteu convidats a participar-hi, fent-nos arribar, si ho creieu convenient, les vostres idees, concepcions i visions al respecte.

Notes:

(1)- El paper i lloc de les propostes comunitàries en la constel.lació ecologista-alternativa, fou analitzat per l'AGustí Nicolau en l'article ***Per un diàleg d'estratègies,*** aparegut al VIA FORA! núm22.

(2)- Vegi's VIA FORA! núm 2.

(3)- Vegi's ROSZAK, T. Persona, Planeta Ed. Kairos, Barcelona.

(4)- Vegi's VIA FORA! núm 23

(5)- Vegi's PANIKKAR, R. Benhaurada Senzillesa , Ed. La Llar del Llibre, Barcelona 1989.

En aquesta secció de relligats sempre hem tractat llibres solts, els quals ja sigui per la novedat, incidència, anàlisi i/o propostes, considerem que poden ser útils tant pel que fa a la reflexió com pel que respecte a l'acció sòcio-cultural.
Doncs bé, avui contràriament al nostre costum, us presentem una col.lecció complerta que porta el nom de Cristianisme i Justícia.
Es tracta de tot un seguit de publicacions fruit de reflexions individuals i/o col.lectives.
Des de VIA FORA! creiem que és molt important la trajectòria global d'aquestes 31 edicions. I ho creiem perquè aquests llibres tenen una coherència, una línia de plantejament molt progressista , i en definitiva fent una valoració global de treball ben fet.
Des de la perspectiva no confessional d'ENLLAÇ, creiem que eines d'aquest tipus són molt útils, ja que ajuden a reflexionar i enfocar cada temàtica concreta d'una manera oberta i gens dogmàtica. Es podrà o no estar d'acord amb algunes de les seves connotacions ideològiques, però tanmateix és d'agrair la possibilitat de conèixer tota unes línies de pensament i d'acció/ reflexió força novedoses i presentades d'una manera positiva.
Com a mostra reproduim les portades dels dos últims llibres editats.
El primer tracta un tema que en aquests últims anys, cada vegada se'n parla més: el salari ciutadà i la necessitat d'una renda mínima per a qualsevol persona pel sol fet d'existir. Aquest treball és fet per dos grans coneixedors d'aquesta qüestió.
El segon, tot recordant amb profund respecte la persona i la trajectòria del seu autor, Ignacio Ellacuria, planteja el fet del cinquè centenari del descubriment d'Amèrica, des de la perspectiva que és el Tercer Món qui descobreix amb tota la seva crudesa i en els seus aspectes més negatius i més reals, al món i a la cultura occidental i no a l'inrevés.

EDUARDO ROJO TORRECILLA
JOAN N. GARCIA NIETO
RENDA MÍNIMA I SALARI CIUTADÀ.
Lluita contra la pobresa i canvi social.
Col.lecció Cristianisme i Justícia, núm 30
octubre del 1989

IGNACIO ELLACURIA
CINQUÈ CENTENARI D'AMÈRICA LLATINA
Descubriment o encubriment
Col.lecció Cristianisme i Justícia, núm 31
gener del 1990

CONVERSA AMB RAIMON PANIKKAR

No és la primera vegada que Via Fora! compta amb la col.laboració d'en Raimon Pànikkar, les seves Reflexions tecnològiques *(Via Fora! núms 21 ,22) són una mostra del que acabem de dir. Tanmateix, ens quedava pendent aprofundir en el coneixement de la persona, qüestió aquesta que únicament permet fer-ho l'entrevista.*
Aprofitant l'avinentesa de la presentació de la Fundació Vivàrium, Centre d'Estudis Interculturals, *a Vic el passat mes de setembre, en la qual Raimon Pànikkar va fer una conferència sobre:* És perversa la ciència moderna?, *vam tenir la següent conversa amb ell.*

This is not the first time Via Fora! relies on the contribution of Raimon Pànikkar. His Technological Reflections *(Via Fora! nº 21 & 22) are a sample of what we have just said. On the other hand, the study in depth of the person was still pending, and this is only possible through an interview.*
Taking advantage of the presentation last September of the Vivarium Foundation, Intercultural Studies Centre *in Vic, where Raimon Pànikkar held a conference on* Is modern science perverse?, *we werwe able to have the following conversation with him.*

Ne unuafoje Raimon Pànikkar kunlaboras kun VIA FORA! siaj Teknologiaj Pripensadoj *(Via Fora! numeroj 21, 22) pruvas tion kion ni ĵus diris. Mankis tamen enprofundiĝi en la personan konon, kion permesas nur la intervjuo.*
Okaze de la prezento de la Fondaĵo Vivàrium, Centro Interkulturaj Studoj, *en Vic la pasintan septembron, kie Raimon Pànikkar prelegis pri:* Ĉu la moderna scienco estas perversa? *ni havis kun li jenan konversacion.*

Són innombrables les temàtiques i perspectives de les quals hom pot parlar amb en Raimon. Aquesta entrevista és tan sols una aproximació parcial al seu pensament actual i a la persona mateixa, però no per això, creiem, deixa de ser interessant.

Ja fa molt de temps que, entre l'amplitud de temes que treballeu , en destaca clarament el de la crítica a la ciència moderna. A què és degut aquest interès?

Cada cop es parla més per tot arreu que vivim moments de mutació i canvi perillosos, i que ens trobem en una situació de gran inestabilitat, com fins ara mai s'hi havia trobat la humanitat. La situació de crisi és total en totes les dimensions de la realitat (social, religiosa, espiritual, política, cultural, ecològica...) Davant d'aquest fet ineludible hom cerca solucions des d'òptiques i perspectives diferenciades i per camins molt diversos. Però en el fons les diferents solucions que hom formula i planteja tenen en comú un mateix fet: cap d'elles no gosa posar en dubte un tabú contemporani molt extès, com és el de la ciència moderna i la seva validesa. És certament un tema difícil, delicat, és a més impopular, quan no s'opta ja d'entrada per l'acceptació de la ciència. I jo em permeto tocar aquest tabú.

Vós afirmeu clarament que aquesta ciència moderna és perversa. A on cal situar la seva perversitat: en la seva aplicació, en l'ús que se'n fa, en els artefactes que ella ha generat o en la seva mateixa concepció de fons?

Vull aclarir d'entrada que la meva crítica no es refereix sols a la tecnologia, ni a l'ús que hom fa de la ciència, ni als científics (que sigui dit de pas, són els nous aristòcrates de la humanitat). Totes aquestes qüestions són importants i interessants, però el meu tema

és més fonamental i es refereix a la ciència moderna en ella mateixa. Considero que cal anar a l'arrel dels fets i no pas acontentar-se en criticar la tecnologia o l'ús que se'n faci. En aquest sentit, penso que la perversitat de la ciència moderna es troba en el fet que ha seguit una versió equivocada, que s'ha pervertit. En un moment de la història el desenvolupament de la ciència occidental va iniciar un camí que ens ha portat fins a la situació actual. Es va produir una mutació en la concepció de la ciència que va trencar la unitat del saber, que era al menys el que pretenien les savieses tradicionals.

Aquest canvi, aquesta mutació, és possible localitzar-la en el temps, en la història?

De Pitàgores a Dante, el món mediterrani visqué sempre immergit en una cosmologia coherent i dinàmica, que no fou sempre la mateixa, sinó que anà variant amb el temps. Aquesta cosmologia donava un sentit a cada cosa, un lloc per a cada esdeveniment, proporcionava, per dir-ho amb una paraula, ordre. Amb Dante mor la darrera cosmologia europea i la ciència sorgida a partir del Renaixement, marcarà l'inici de la disgregació de l'home en si mateix i la seva excomunió de la realitat.

Certament que no podem oblidar que aquesta ciència moderna en el seu inici fou una reacció contra una intolerància i una opressió de les estructures religioses i polítiques del moment. Representà la voluntat d'autonomia contra una realitat heterònoma; una protesta radical i profunda front a un anquilosament de la vida i la llibertat. Però com quasi totes les reaccions, ha acabat esdevenint totalitària.

A on es trobaria l'essència, la clau d'aquesta mutació introduïda per la ciència moderna a partir del Renaixement?

El fet més rellevant i diferenciador de la ciència moderna, és que introdueix una escisió en el camp del saber, en diferenciar i delimitar un saber científic i un saber filosòfic i/o teològic. Això representa una ruptura de la unitat i naturalesa de la ciència, com fins llavors mai s'havia produït. Al costat d'aquesta escissió cal assenyalar un altre fet encara, com és el de la creença que pot haver-hi un saber especialitzat, el qual precisa d'experimentació. L'experimentació es defineix pel fet de cercar les lleis i les regularitats a partir d'introduir una modificació violenta contra la natura amb una intervenció artificial. Això és el que Galileo anomenà la "Nuova Scienza", que representa un trencament amb tota la ciència anterior. Fins aquell moment la ciència era l'acte humà per excel.lència a través del qual es podia contactar amb la realitat. Contacte que era fet per una assimilació amb allò que es coneixia. Per dir-ho en altres paraules, la ciència salvava, era salvífica en ella mateixa.

Però la ciència moderna es pretén també salvífica?

Penso que no, sinó més aviat tot el contrari: la ciència moderna ha renunciat a ser salvífica, doncs ha renunciat a la veritat per tal de tenir la certesa i la seguretat. Però el que ha passat és que a causa del buit existent a nivell cosmològic en els darres tres-cents anys, s'ha fet de la ciència una explicació del món, sense que ella mateixa ho pretengués. El científic diu com funcionen les coses, però la necessitat d'omplir la dimensió trascendent ha comportat que l'home agafés la ciència com a visió del món, però no de manera científica.

Però la certesa i la seguretat de la ciència moderna, no serien una manera d'acostar-se a la veritat?

Com diguè Heidegger, "la ciència no pensa, calcula". Ha renunciat al pensar per calcular, mesurar i quantificar la realitat. Cerca una objectivització de tota la realitat, però no sen' adona que aquesta comprèn molts fets i esdeveniments únics i irrepetibles, que no poden ser objectivats ni mesurats "científicament". Quan això no és comprés ni acceptat, hom pot explicar-se que ens trobem enmig d'homes atrafegats, però sense consciència del subjecte, que redueixen el món al què és, però sense tenir en compte el què són o som. Ens trobem davant de l'esmicolament del jo i la supressió del tu. Sols queda l'ell, les coses, en tercera persona. L'experiment fa perdre la immediatesa.

Podem dir que la ciència moderna, quan més ha pretés acostar-se a la veritat més se n'ha allunyat?

En certa manera sí, degut al que ja hem assenyalat de l'escissió que ha produït en el saber. Voldria insistir en aquest aspecte. A més de l'escissió ja assenyalada antre saber científic i saber filosòfic i/o teològic, la ciència moderna ha pretés compartimentar la vida a partir del mètode científic. I la vida no es possible compartimentar-la, ja que tot està en tot. Ha renunciat a un coneixement global i total per tal d'entrar en un procés de creixent especialització.

I tot això, en el fons, és el resultat directe d'una pèrdua de confiança en la realitat, que a més impedeix a la ciència moderna descobrir el misteri d'aquesta mateixa realitat. El pretès distanciament objectiu no és altra cosa que una mostra més d'aquesta pèrdua de confiança. Llavors és comprensible el fet que la ciència parli en tercera persona del món, que parli d'Ell, però que mai ho faci del Jo o del Tú. I la realitat no pot ser mai expressada en tercera persona.

Tot i que el científics no es el tema de la vostra recerca, com valoreu l'actitud de la comunitat científica davant dels fets que assenyaleu?

Deixant de banda el fet evident que una gran majoria dels científics actuals no són conscients, o no volen ser-ho, dels límits de la ciència moderna, cal reconèixer que és entre els científics contemporanis on es troben els capdevanters de la revaloració de la mateixa ciència. Això ha vingut principalment dels biòlegs i, sobretot, dels físics, que són els més insegurs en tot el que fan i investiguen, preguntant-se contínuament el sentit de les coses i el per què.

Hom ha començat a prendre consciència dels límits epistemològics i objectius de la ciència moderna. La mateixa causalitat ha entrat en crisi i l'experimentació ha mostrat clarament el seu caràcter il.lusori: la seva incapacitat d'explicar la realitat, a partir de la constatació de la influència de l'experimentador en l'experiment, que comporta que els resultats obtinguts siguin totalment relatius a l'experimentador i a l'experiment en qüestió. Però hi ha encara més, i la ciència contemporània (que distingeixo de la moderna) porta una gran esperança.

Si la perversitat de la ciència moderna prové d'una versió equivocada, d'haver pres un camí erroni, tal i com heu exposat, quina alternativa, quin camí ens resta per em-

prendre, ara i aquí?

Jo diria que el primer que cal fer, el més important abans de tot és **despertar.** Despertar a tota aquesta situació, prenent-ne clarament consciència. Concretament, penso que aquesta presa de consciència ha de passar per tres punts essencials.

En primer lloc cal superar l'actual fragmentació del coneixement que comporta, de retruc, una fragmentació del coneixedor. I fer-ho a partir d'una nova metodologia d'acostar-se a la realitat, més global i totalitzant (no totalitària).

Això ens ha de portar, en segon lloc, a una comunió amb la realitat, recuperant el sentit de la plenitud de la vida. I aquesta recuperació passa inevitablement per recuperar el sentit de la bellesa, de la funció i natura de l'art, de la improvitsació, que ens ha d'ajudar a superar la concepció del temps com una autopista per la que hom circula. I en relació a això darrer, és molt important el sentit profund de la música, ja que aquesta és una manera de comunió sense necessitat de comunicació. La música cura i salva, perquè permet d'entrar en relació amb el ritme de la natura. I tot això ens ha de mostrar amb claretat i evidència que l'home no és sols un ésser racional, ja que té uns sentiments que es troben més enllà de tota racionalització i racionalitat (a més, l'home no pot classificar l'home com a un animal racional,perquè cap classificació no pot contenir ni el classificador, ni el criteri de classificació).

En definitiva, ens cal recuperar les arrels de l'experiència humana, a partir de com jo tradueixo el mot saviesa de l'amor (i no sols amor de la saviesa).

La tercera qüestió és la de, a partir d'aquí, elaborar un nou estil de vida, basat en una nova visió de la realitat. Aquesta nova visió, ha de ser intercultural, en el sentit d'assumir que cap cultura, ella tota sola, no és capaç de donar resposta a les problemàtiques contemporànies. Ha de representar un viratge de 180º, ja que no ens trobem en una situació en què les reformes ens puguin aportar solucions. No ha de provenir d'una por respecte a la realitat, sinó d'un descobriment íntim, i per tant lliure de les necessitats esclavitzants amagades sota el progrés. Per últim, no ha de posar l'esperança salvadora en la ciència moderna, ja que la salvació humana passarà més que res per nosaltres mateixos.

Cal, doncs, que fem allò que surt d'una plenitud de la vida, allò que creiem que val la pena de ser fet. Cal dir que sí, i fer-ho!!

Però no oblidem que aquesta acció no pot ser duta a terme de manera individual, sinó de forma comunitària; però en unes dimensions reduïdes, no massa grans, a mida humana.

Com per exemple, Catalunya o els Països Catalans?

Jo encara aniria més lluny, posant per exemple el de la comarca d'Osona, en el que poguem ser veïns, és a dir coneguts.

Heu manifestat en diverses ocasions que per a Catalunya ha estat i és molt millor no haver esdevingut un estat...

No vull parlar del passat, ni interpretar la història. Referint-me al present diria que el nostre futur no crec que passi per esdevenir un estat, ja que aquest obliga a crear unes estructures i instruments (policía, exèrcit, hisendes...) que ens hipotequen el present i el futur. La nostra situació actual és molt més favorable per a poder emprendre un nou camí, que no pas si tinguéssim un estat propi. La ideologia de les nacions-estat sobiranes és relativament moderna i ja comença a mostrar-se caduca.

La dimensió religiosa ha estat i és un altre dels camps de treball, investigació i vivència personal que heu desenvolupat durant tota la vostra viva. Vós l'heu definida com la dimensió fonamental de l'home.

L'home és un ésser inacabat, que se n' adona d'aquesta situació, i en conseqüència tendeix vers la seva plenitud, de diferents maneres. Allò que dóna la força i la direcció per les quals l'home pot viure la seva humanitat fins al límit, allò és el que jo concebeixo com a dimensió religiosa. És la recerca d'una trascendència que no té perquè ser tan sols vertical, sinó que pot ser perfectament horitzontal. Ja que cs en el fons trascendència significa quelcom que em supera, que no he assolit (encara). Per tant penso que fins i tot un ateu pot ser religiós, ja que les religions no tenen el monopoli de religió.

Quina seria la relació entre la religió i la crisi de la cultura actual, entenent-la en un sentit ampli i globalitzador?

Penso que la crisi de la consciència religiosa de la humanitat és part i alhora causa de la crisi de la cultura actual. Hem de tenir en compte que la religió és, en part però no totalment, un fet cultural, ja que s'articula i es fa intel.ligible per als homes a partir d'un llenguatge concret i determinat. A l'ensems la cultura és un fet religiós, ja que la seva pulsió és la d'oferir l'espai en el que la persona pugui desenvolupar totes les seves potencialitats. Tota cultura pretén ser quelcom més que un conjunt de tècniques per aconseguir unes altres finalitats. En definitiva, la cultura ofereix a la religió el seu llenguatge i la religió li presta el seu contingut darrer. Per tant, penso que tots els grans problemes polítics, econòmics, socials... tenen arrels religioses.

Des d'alguns sectors ecologistes i alternatius es reclama la necessitat de desenvolupar una nova espiritualitat. Seria aquest el camí a emprendre?

És urgent una nova espiritualitat que sàpiga recollir els corrents de les tradicions, que vagi a les fonts mil.lenàries. Al mateix temps cal que sigui font i fruit d'una fecundació mútua de cultures, religions, sexes... I que ens faci anar més enllà de les nostres paüres que ens limiten i convencen de que no hi ha res a fer, de que tot esforç és inútil.

A més la relació entre ecologisme i espiritualitat la considero del tot necessària i urgent. Cap moviment ecologista pot perdurar i ser profund, sense una visió espiritual. Però una espiritualitat sense ecologia es una invasió, quelcom d'alienant. L'activisme i la vida monàstica per separat no porten enlloc: cal que s'uneixin des de dins, influint-se mútuament.

La vostra tasca ha estat essencialment teòrica i intel.lectual. No sembleu massa amic d'elaborar projectes i programes d'acció concreta, tot i que en reconeixeu la necessitat. Això pot ser un motiu d'atracció per a persones interessades essencialment per una vessant teòrica i intel.lectual. Com us plantejeu l'equilibri entre teoria i praxis? Teniu en aquests moments algun projecte entre mans que s'encamini en aquest sentit?

Jo personalment no faria la dicotomia entre teoria i praxis. La primera sense la segona és impotent, i en el fons no comprèn. La segona sense la primera es cega, i en el fons no fa res. Personalment crec que sóc catalitzador de molts moviments arreu del món que s'esforçen en realitzar i fer en aquesta síntesi entre teoria i praxis que s'anomena contemplació. Enumerar les meves activitats ara, seria massa llarg...

Pot existir el perill de què, a causa de ser una persona pública i coneguda, moltes de les persones que mostren interès pel vostre pensament i plantejaments ho siguin tan sols a un nivell de forma, d'imatge, de seguiment d'un líder o nou guruú. És una preocupació per a vós, o creieu que és un fet inevitable en el que vós no podeu incidir personalment?

No crec ni que jo sigui tant popular, ni sols em veig com un teòric. Per a mí, tot és molt més senzill. Jo procuro ésser senzillament autèntic, és a dir, jo mateix, havent experimentat que el jo no és l'ego de cap egoisme, individual ni col.lectiu.

Agustí Nicolau
Joan-Ramon Gordo

ENHAVO

3 **La malbona konscienco.**
4 **Nordo/sudo, kontrasto de malegaleco.** Joaquim Novella.
5 **Portavella, serĉante novajn vojojn.**
10 **La Amazonia regiono, realo kaj perspektivoj.** Fondaĵo Naturo.
14 **Universala kulturo kaj populara kulturo.** Alfons Garrigós.
17 **Novaj rasismaj manifestiĝoj en eŭropo.** Rodolfo Stavenhagen.
24 **Eros kaj ĝiaj enigmaj vizaĝoj. Libro de Enric Aguilar.**
28 **Pli pri la objektado.** Jordi Armadans.
30 **La reveno de la monaĥoj.**
33 **Kristanismo kaj justeco.**
34 **Konversacio kun Raimon Pànikkar.**

CONTENTS

3 **It's ashamed.**
4 **North/South, a contrast of inequality.** Joaquim Novella
5 **Portavella, a quest for new approaches.**
10 **The Amazon region; reality and perspectives.** Nature Foundation.
14 **Universal culture and popular culture.** Alfons Garrigós
17 **News sings of racism in Europe.** Rodolfo Stavenhagen
24 **Eros and his enigmatic faces. A book by Enric Aguilar.**
28 **More about objection.** Jordi Armadans
30 **The coming back of the monks.**
33 **Christianity and Justice.**
34 **Interview with Raimon Pànikkar.**

VIA FORA! núm 25 Hivern del 1990. *Publicació per a la gent culturalment activa.*Podeu reproduir-ne qualsevol part, però us agraïriem que en fèssiu constar la procedència. En aquest número han col.laborat en les traduccions: Llibert Puig, Dani Rubió, Hèctor Puig, Pedro M. Martin Burutxaga, Boris Koseleff Rios i l'Associació Catalana d'Esperanto. ENLLAÇ no s'identifica necessàriament amb els articles que van signats pels seus autors. Edita: ASSOCIACIÓ ENLLAÇ, Apartat de correus-85, 08291 RIPOLLET (EL VALLÈS OCCIDENTAL), telèfons : 692 51 83, 675 27 83, i també amb seu al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR, Turó dels Pujols, 08739 GUARDIOLA DE FONT-RUBÍ (l'Alt Penedès), telèfon 897 43 05. Fotocomposició i impressió als PP.CC. per Servei de Secretaria (el Prat de Llobregat). D.L. 13.925/1984. I.S.S.N. 0214-672X.

EDITORIAL	*La mala consciència.*	3
I...	*Nord/Sud: un contrast de desigualtats.* Joaquim Novella	4
CADA TERRA FA SA GUERRA	*Portavella, en busca de nous camins*	5
REUS, PARÍS, LONDRES	*La regió Amazònica; realitat i perspectives* Fundació Natura	10
ALTRAMENT	*Cultura universal i cultura popular.* Alfons Garrigós	14
	Noves manifestacions de racisme a Europa. Rodolfo Stavenhagen	17
	Eros i els rostres enigmàtics. Un llibre d'Enric Aguilar.	24
	Més sobre l'objecció. Jordi Armadans	28
SOTA LA PLOMA	*El retorn dels monjos*	30
RELLIGATS	*Cristianisme i justícia*	33
A LA INTEMPÈRIE	*Conversa amb en Raimon Pànikkar.*	34

Associació cultural